

RAPORT Z WIZYTACJI
(profil praktyczny)

dokonanej w dniach 20 – 21 maja 2017 roku
na kierunku „pedagogika”
prowadzonym
na Wydziale Ekonomii i Administracji
Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej
w Skierniewicach

Warszawa, 2017

Spis treści

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu	4
1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej	4
1.2. Informacja o procesie oceny	4
2. Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku	5
3. Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej	6
4. Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej	7
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni	7
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1	7
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	7
Dobre praktyki	7
Zalecenia	7
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia.....	7
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2	7
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	7
Dobre praktyki	7
Zalecenia	7
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	7
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3	8
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	8
Dobre praktyki	8
Zalecenia	8
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	8
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4	8
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	8
Dobre praktyki	8
Zalecenia	8
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia	8
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5	8
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	8
Dobre praktyki	8
Zalecenia	8
Kryterium 6. Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia.....	9
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6	9
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	9
Dobre praktyki	9

Zalecenia	9
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	9
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7	9
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	9
Dobre praktyki	9
Zalecenia	9
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia.....	9
Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8	9
Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron	9
Dobre praktyki	10
Zalecenia	10
5. Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny	10
Załączniki:.....	11
Załącznik nr 1. Podstawa prawna oceny jakości kształcenia	11
Załącznik nr 2. Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego	12
Załącznik nr 3. Ocena wybranych prac etapowych i dyplomowych	12
Załącznik nr 4. Wykaz nauczycieli akademickich, którzy mogą być zaliczeni do minimum kadrowego kierunku (spośród nauczycieli akademickich, którzy złożyli oświadczenie o wyrażeniu zgody na zaliczenie do minimum kadrowego)	13
Załącznik nr 5. Wykaz nauczycieli akademickich, którzy nie mogą być zaliczeni do minimum kadrowego kierunku (spośród nauczycieli akademickich, którzy złożyli oświadczenie o wyrażeniu zgody na zaliczenie do minimum kadrowego)	13
Załącznik nr 6. Wykaz modułów zajęć, których obsada zajęć jest nieprawidłowa	14
Załącznik nr 7. Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena.....	14

1. Informacja o wizytacji i jej przebiegu

1.1. Skład zespołu oceniającego Polskiej Komisji Akredytacyjnej

Przewodniczący: dr hab. Krzysztof Szewior, członek PKA,
członkowie:

1. prof. dr hab. Bożena Muchacka, członek PKA,
2. prof. dr hab. Amadeusz Krause, ekspert PKA,
3. mgr Karolina Martyniak, ekspert ds. postępowania oceniającego,
4. mgr Marcin Wojtkowiak, ekspert ds. pracodawców,
5. Tomasz Kocoł, ekspert ds. studenckich.

1.2. Informacja o procesie oceny

Ocena jakości kształcenia na kierunku „pedagogika” prowadzonym na Wydziale Ekonomii i Administracji Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Skierniewicach została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2016/2017.

PKA po raz pierwszy oceniała jakość kształcenia na tym kierunku.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Raport Zespołu Oceniającego (ZO) został opracowany po zapoznaniu się z następującymi źródłami informacji: przedłożonym przez Uczelnię raportem samooceny, raportem MNiSW z kontroli formalnej kierunku (1.02.2017), zintegrowanego systemu informacji o nauce i szkolnictwie wyższym POL-on, portalu <http://www.wyberzstudia.nauka.gov.pl/> oraz strony internetowej Uczelni (<http://www.pwsz.skierniewice.pl/pl-pl/uczelnia.aspx>, dostęp w dn. 20-21.05.2017), a także na podstawie przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, hospitacji zajęć dydaktycznych, analizy losowo wybranych prac zaliczeniowych oraz dyplomowych, przeglądu infrastruktury dydaktycznej, a także spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Wydziału, pracownikami, studentami ocenianego kierunku oraz przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego, w tym pracodawcami.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, w Załączniku nr 2.

Podstawowe informacje o programie kształcenia na ocenianym kierunku

Nazwa kierunku studiów	pedagogika	
Poziom kształcenia (studia I stopnia/studia II stopnia/jednolite studia magisterskie)	I stopnia	
Profil kształcenia	praktyczny	
Forma studiów (stacjonarne/niestacjonarne)	stacjonarne i niestacjonarne	
Nazwa obszaru kształcenia, do którego został przyporządkowany kierunek	1. obszar nauk społecznych; 2. obszar nauk humanistycznych.	
Dziedziny nauki/sztuki oraz dyscypliny naukowe/artystyczne, do których odnoszą się efekty kształcenia na ocenianym kierunku	1. dziedzina nauk <u>społecznych</u> : dyscypliny: pedagogika, psychologia, socjologia (procentowy udział liczby punktów ECTS w obszarze nauk społecznych: 91%, 164 ECTS); 2. dziedzina nauk <u>humanistycznych</u> : dyscypliny: filozofia, językoznawstwo (procentowy udział liczby punktów ECTS w obszarze nauk humanistycznych: 9%, 16 ECTS).	
Liczba semestrów i liczba punktów ECTS przewidziana w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia	6 semestrów / 180 ECTS	
Wymiar praktyk zawodowych / liczba godzin praktyk	12 ECTS / 12 tyg.	
Specjalności realizowane w ramach kierunku studiów	1. pedagogika opiekuńczo-wychowawcza z elementami terapii pedagogicznej 2. resocjalizacja z profilaktyką społeczną 3. pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna	
Tytuł zawodowy uzyskiwany przez absolwentów	licencjat	
Liczba nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego	15	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
Liczba studentów kierunku	73	92
Liczba godzin zajęć wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich i studentów na studiach stacjonarnych	2250 godz.	1494 godz.

Ogólna ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Ocena stopnia spełnienia kryterium ¹ Wyróżniająca / W pełni / Zadawalająca/ Częściowa / Negatywna
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni	Zadawalająca
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	Zadawalająca
Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia	W pełni
Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	Zadawalająca
Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia	W pełni
Kryterium 6. Umiejdzynarodowienie procesu kształcenia	Zadawalająca
Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia	W pełni
Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia	W pełni

Jeżeli argumenty przedstawione w odpowiedzi na raport z wizytacji lub wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy będą uzasadniały zmianę uprzednio sformułowanych ocen, raport powinien zostać uzupełniony. Należy, w odniesieniu do każdego z kryteriów, w obrębie którego ocena została zmieniona, wskazać dokumenty, przedstawić dodatkowe argumenty i informacje oraz syntetyczne wyjaśnienia przyczyn, które spowodowały zmianę, a ostateczną ocenę umieścić w tabeli 1.

Uczelnia w odpowiedzi na raport z wizytacji przesłała bardzo obszerny materiał (pismo z dnia 27 września 2017 r.), w którym omawia oraz dokumentuje podjęte działania naprawcze.

1. W odniesieniu do kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją i strategią podjęto: redukcję liczby efektów kształcenia, dostosowano efekty kształcenia praktyk studenckich do wymagań profilu praktycznego. Okazano stosowne załączniki nr 1 i 2 zawierające: uchwałę w sprawie przyjęcia programu i efektów kształcenia, charakterystyki kierunku studiów, warunków rekrutacji, programu kształcenia, charakterystyki efektów kształcenia oraz szczegółowych efektów kształcenia, przyporządkowania efektów kierunkowych do efektów wyższego rzędu, rolę wzorców międzynarodowych i krajowych wykorzystanych w procesie budowy programu. Załącznik nr 3 stanowi Programy praktyk zawodowych dla kierunku, specjalności, dyplomowe (semestry i godziny), nadto wskazano cele ogólne i szczegółowe, efekty kształcenia, miejsca odbywania oraz weryfikację efektów. Szczegółowo opisano zakres zadań/czynności studenta na praktyce, przedstawiono Kartę samooceny studenta/studentki. Przedstawiono: Raport z odbytych praktyk studenckich, Kartę Obserwacji Zajęć oraz ich oceny, Kartę obserwacji Lekcji, Program praktyk studenckich zawodowych, Zakres działań studenta na praktyce przypisanych do poszczególnych specjalności; Karta rozmowy rozwojowej studenta/studentki. Podjęte działania nawiązują do sformułowanych przez ZO PKA zaleceń. Pozostają one w zgodzie z poziomem oraz profilem kształcenia.

2. W odniesieniu do kryterium nr 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów

¹W przypadku gdy oceny dla poszczególnych poziomów kształcenia różnią się, należy wpisać ocenę dla każdego poziomu odrębnie.

kształcenia działania objęły: punkty ECTS, karty przedmiotów kursów oraz praktyk studenckich (zał. nr 2 i 3), które zaczną obowiązywać od roku 2017-2018; praktyki studenckie– zmiany regulaminowe oraz w zakresie form umożliwiających ocenę. Okazano: Regulamin praktyk zawodowych z 25.9.2017; Wzór skierowania na praktykę zawodową; Porozumienie w sprawie praktyk; Zgodę zakładu pracy i opiekuna praktyk; Formularz weryfikacji efektów kształcenia... z praktyki zawodowej przez zakład pracy; Wniosek o zaliczenie praktyk zawodowych; Arkusz kontroli praktyk zawodowej; Opinię na temat uczelnianego opiekuna praktyk; Ankietę ewaluacyjną...na temat opiekunów praktyk. Podjęte działania na poziomie koncepcyjnym naprawiają stwierdzone nieprawidłowości i stanowią należyłą podstawę dla ich wdrożenia w procesie nauczania.

3. Kryterium nr 3. Skuteczność Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia: zestandaryzowano narzędzia oceny weryfikacji osiągania efektów kształcenia w ramach praktyk zawodowych, obecnie jest ich 8. Wyjaśniono strukturę oraz zasady funkcjonowania i nadzoru gremiów uczelnianych nad wydziałowymi w ramach WSZJK. W planie rzeczowym na rok 2018 zaplanowano inwestycję dot. poprawy funkcjonalności strony internetowej uczelni. Zobowiązano się do upubliczniania zagregowanych wyników ankiet studentów i absolwentów. Ocena wynika z podjętych działań względem kryterium nr 1 i 2 oraz w odniesieniu bezpośrednio do WSZJK. Można uznać, że obecny stan przygotowania koncepcyjnego oraz dokumentacyjnego kierunku pozwoli na jego ewaluację oraz na działania doskonalące.

Kryterium nr 4. Kadra prowadząca proces kształcenia: Dokonano korekty osobowej składu minimum kadrowego (zał. nr 5), zmodyfikowano obsadę zajęć dydaktycznych, a wobec części (5 przedmiotów) wyrażono pogląd polemiczny. W tym zakresie ZO PKA rekomenduje dalszy rozwój dorobku naukowego oraz dydaktycznego wskazanych osób pozwalając w przyszłości trafniej dokonywać przydziału zajęć, a także precyzyjniej specyfikować modułowe efekty kształcenia dostosowując je do kwalifikacji nauczycieli akademickich. Uczelnia zobowiązała się do zintensyfikowania działań promujących i propagujących wewnętrzną ewaluację dokonywaną przez studentów.

Struktura minimum kadrowego obejmuje: 11 osób, w tym 2 samodzielnych nauczycieli akademickich, 5 osób ze stopniem naukowym doktora; 4 osoby z tytułem zawodowym magistra. 8 osób reprezentuje pedagogikę; 1 socjologię, 1 psychologię, 1 nauki humanistyczne – filologia polska (mgr). Samodzielni nauczyciele reprezentują wyłącznie pedagogikę, wśród osób ze stopniem naukowym doktora jest 4 pedagogów oraz jeden socjolog; wśród magistrów są: dwóch pedagogów, psycholog, filolog polski. Zmodyfikowany stan minimum kadrowego jest reprezentatywny dla kierunku i profilu studiów, co wzmocni tożsamość pedagogiki.

Tabela 1

Kryterium	Ocena spełnienia kryterium ¹ Wyróżniająca / W pełni / Zadowalająca/ Częściowa
Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią	W pełni
Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia	W pełni

Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia	W pełni
--	---------

Szczegółowy opis spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium 1. Koncepcja kształcenia i jej zgodność z misją oraz strategią uczelni

1.1. Koncepcja kształcenia

1.2. Prace rozwojowe w obszarach działalności zawodowej/gospodarczej właściwych dla kierunku studiów

1.3. Efekty kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 1

1.1.

Koncepcja kształcenia jest autorskim opracowaniem pracowników Wydziału Ekonomii i Administracji PWSZ w Skierniewicach, powstała przy współdziałaniu studentów i interesariuszy zewnętrznych, jako odpowiedź na zapotrzebowanie rynku pracy na zapotrzebowanie pedagogów. Koncepcja nawiązuje do misji i strategii Wydziału. Nawiązuje ona do krajowych wzorców kształcenia i nie jest nowatorska. Realizowana jest przez kadre z dużym doświadczeniem praktycznym gwarantując przekazywanie rzetelnej wiedzy i umiejętności. Ofertę studiów opracowano dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Efekty kształcenia odniesiono do dwóch obszarów: nauk społecznych i humanistycznych. Mają sprzyjać wzbogacaniu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych niezbędnych do podejmowania profesjonalnej działalności pedagogicznej, opiekuńczo-wychowawczej, dydaktycznej, socjalizacyjnej, profilaktycznej i resocjalizacyjnej.

Opracowana przez WEiA koncepcja jest zgodna ze strategią rozwoju Uczelni na lata 2017-20 oraz polityką jakości kształcenia. Strategia określa trzy główne cele: podwyższanie jakości i efektywności procesu kształcenia, doskonalenie infrastruktury wspierającej proces kształcenia oraz wzmocnienie pozycji Uczelni. Cele te wyznaczają zasady organizacji procesu kształcenia na pedagogice. Można stwierdzić, że koncepcja ta sprzyja doskonaleniu programu kształcenia. Cele są realizowane m.in. poprzez cykliczny przegląd, aktualizowanie, modyfikowanie programu, poszerzanie oferty specjalności; doskonalenie procesu organizacji i odbywania praktyk zawodowych, proces internacjonalizacji, w tym: wymianę kadry oraz studentów w ramach programu Erasmus+; rozwój kadry dydaktycznej, motywowanie studentów do aktywności w organizacjach studenckich i pracy wolontariackiej, aktualizację zasobów bibliotecznych, rozwój współpracy z funkcjonującymi na lokalnym rynku instytucjami usług edukacyjnych, wzrost udziału praktyków w doskonaleniu programu i realizacji procesu kształcenia.

Misją PWSZ jest współpraca ze środowiskiem lokalnym, służąca rozwojowi Skierniewic i regionu poprzez oferowanie wysokiej jakości usług edukacyjnych i rozwój działalności naukowo-badawczej. Kierując się potrzebami rynku pracy w roku akademickim 2015/2016 uruchomiono na ocenianym kierunku specjalność *pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna*, a także wprowadzono inne modyfikacje służące poprawie jakości procesu dydaktycznego. Plan studiów, program i efekty kształcenia były poddane konsultacjom w ramach posiedzeń Rady Programowej, w której zasiadają także przedstawiciele pracodawców. Wpływ na proces dydaktyczny ma także obecność praktyków wśród dydaktyków.

1.2.

W toku opracowywania koncepcji i realizacji programu kształcenia wykorzystywane są osiągnięcia naukowo-badawcze oraz doświadczenia praktyczne nauczycieli akademickich. Uczelnia nie była w stanie wskazać prac rozwojowych właściwych dla kierunku pedagogika związanych z działalnością naukowo-badawczą pracowników. W raporcie samooceny jest tylko jednozdaniowe odesłanie do załączników 4 opisujących osiągnięcia naukowe i badawcze nauczycieli. Dorobek ten w większości przypadków związany jest z badaniami pedagogicznymi prowadzonymi przez pracowników i koncentruje się wokół publikacji naukowych i doświadczenia praktycznego, typu recenzowanie podręczników szkolonych, formy doradztwa,

funkcje w systemie oświaty. Z pewnością można stwierdzić, że formy tej aktywności naukowej i praktycznej są wykorzystywane w opracowaniu i doskonaleniu procesu kształcenia w takim stopniu, by optymalizować nabywanie przez studentów kompetencji zawodowych. Trudno jednak stwierdzić bezpośrednią zależność pomiędzy działalnością zawodową kadry, a procesem konstruowania i doskonalenia procesu kształcenia, gdyż nie prowadzi się w tym zakresie dokumentacji. Na spotkaniu z kadrami prowadzącą zajęcia zwracano uwagę na powiązanie badań nauczycieli z rozszerzaniem oferty kształcenia, np. w postaci opieki nad osobą starszą. Pomimo jednak takich prób nowa specjalność andragogiczna nie znalazła zainteresowania wśród studentów.

Władze Wydziału potwierdzają wykorzystywanie indywidualnych doświadczeń zawodowych nauczycieli w procesie doskonalenia cyklu kształcenia. Podkreślają tu zwłaszcza efekty krajowej i międzynarodowej współpracy z podmiotami edukacyjnymi, na podstawie których próbuje się uatrakcyjnić ofertę specjalności na wizytowanym kierunku. Przykładem takiej współpracy są zrealizowane projekty dydaktyczne dotyczące problematyki kompetencji profesjonalnych nauczycieli, praktyk zawodowych, innowacyjnego modelu kształcenia nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej, w wyniku których wprowadzono do programu kształcenia nowe treści.

1.3.

W PWSZ w Skierniewicach na kierunku pedagogika studia pierwszego stopnia obowiązują efekty przyjęte przez Senat Uczelni w 2012 r., uchwałą Senatu w 2013 r. skorygowano profil kształcenia na praktyczny, a w 2015 roku wprowadzono skorygowane efekty kształcenia dla programu kształcenia na studiach pierwszego stopnia na kierunku „pedagogika” o profilu praktycznym w formie stacjonarnej i niestacjonarnej.

Przy opracowywaniu efektów kształcenia dla kierunku „pedagogika” dla studiów pierwszego stopnia uwzględniono wymagania z praktycznego profilu kształcenia dla obszaru nauk społecznych i humanistycznych. W naukach społecznych ulokowano 164 pkt. - ECTS/ 91% i w naukach humanistycznych 16 pkt. - ECTS/ 9%. W obszarze nauk społecznych wskazano na dziedzinę nauk społecznych i dyscypliny: pedagogika, psychologia, socjologia. W obszarze nauk humanistycznych, dziedzinę nauk humanistycznych, dyscypliny: filozofia i językoznawstwo. Opis efektów odnosi się do wskazanych dyscyplin, dziedzin i obszarów i koresponduje z przyjętym profilem praktycznym. Zostały również uwzględnione efekty odnoszące się do znajomości języka obcego.

Na ocenianym kierunku studiów nie jest właściwa struktura efektów modułowych, występuje przewaga efektów z zakresu wiedzy (33 efekty) nad efektami umiejętnościowymi (19 efektów) oraz 13 efektów z kompetencji społecznych). W sylabusach wielu przedmiotów o charakterze praktycznym uwzględniono zbyt dużo efektów z zakresu wiedzy kosztem efektów związanych z zdobywaniem przez studentów umiejętności praktycznych właściwych dla zakresu działalności zawodowej odpowiadającego ocenianemu kierunkowi oraz kompetencji społecznych niezbędnych na rynku pracy oraz w dalszej edukacji - np. przedmiot Emisja i higiena głosu, realizowany w formie ćwiczeń, realizuje efekty kształcenia z zakresu wiedzy 3, a z zakresu umiejętności 3 efekty; przedmiot Dydaktyka edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej, realizowany w formie ćwiczeń, realizuje 5 efektów z zakresu wiedzy a tylko 3 z zakresu umiejętności; przedmiot Metodyka edukacji plastycznej i technicznej realizuje 3 efekty z zakresu wiedzy i 3 efekty z zakresu umiejętności. Efekty zostały zdefiniowane w sposób zbyt ogólny w odniesieniu do wskazanych dyscyplin np. efekt K_W05 Posiada ogólną wiedzę o typowych rodzajach struktur i instytucji gospodarczych, politycznych, społecznych, oświatowych, kulturalnych i pomocowych oraz ich podstawowych elementach, a także posiada podstawową wiedzę z zakresu bezpieczeństwa narodowego, efekt K_W17 Posiada podstawową, uporządkowaną wiedzę o celach, organizacji i funkcjonowaniu struktur społecznych i instytucji edukacyjnych, wychowawczych, opiekuńczych, kulturach i pomocowych oraz zachodzących między nimi relacjach i skali przemian, efekt K_U01 Potrafi dostrzegać i prawidłowo interpretować zjawiska społeczne rozmaitej natury w powiązaniu z wybranym obszarem działalności pedagogicznej. Efekty specjalnościowe są włączone w efekty kierunkowe, w związku z tym nie są realizowane wszystkie

efekty kierunkowe na poszczególnych specjalnościach. Zasadne wydaje się ograniczenie liczby efektów kierunkowych i sformułowanie specjalnościowych.

Znaczącą część efektów przedmiotowych i specjalnościowych sformułowanych dla praktyk zawodowych stanowią efekty przyporządkowane do obszaru wiedzy (przeważać powinny efekty z obszaru umiejętności i kompetencji społecznych), natomiast są one spójne z efektami kierunkowymi.

Zaprojektowane efekty umożliwiają stworzenie systemu ich weryfikacji z zakresu tak wiedzy, umiejętności jak i kompetencji.

Na specjalności „pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna” przyjęte efekty kształcenia korespondują ze standardami kształcenia nauczycieli (rozporządzenie MNiSW z dn. 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela - Dz. U z 2012 r., poz. 131)., został uwzględniony pełny zakres efektów kształcenia określony w standardach.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Koncepcja kształcenia realizowana na ocenianym kierunku jest zgodna z celami określonymi w Misji i Strategii Rozwoju PWSZ w Skierniewicach oraz z polityką jakości kształcenia. Program i koncepcja kształcenia zostały dostosowane do Krajowych Ram Kwalifikacji. Przyjęty system weryfikacji efektów kształcenia, przedstawiony w kartach przedmiotów, obejmuje wiedzę, umiejętności oraz kompetencje społeczne. Jest poprawny i dostosowany do charakteru kierunku i umożliwia prawidłową ocenę efektów. Przyjęte kierunkowe efekty kształcenia zostały zdefiniowane w sposób bardzo ogólny, zbyt dużo jest efektów kierunkowych z zakresu wiedzy a mniej z zakresu umiejętności. Silną stroną Uczelni jest wykorzystywanie doświadczeń zawodowych i badawczych pracowników w próbach uatrakcyjnienia oferty kształcenia. Prace rozwojowe prowadzone na Uczelni są zgodne z specyfiką dyscypliny pedagogika. Do słabszych stron jednostki należy dokumentowanie prac rozwojowych w powiązaniu z procesem kształcenia i realizacją efektów kształcenia. Interesariusze zewnętrzni w osobach przedstawicieli lokalnych instytucji uczestniczą w sposób nieformalny, jak i częściowo sformalizowany w skutecznym opiniowaniu i konsultowaniu koncepcji rozwoju kierunku, jak i programu studiów.

Ocena zadowolająca w ramach kryterium 1 jest uzasadniona następującymi zastrzeżeniami:

1. braku udokumentowania wpływu bezpośredniej zależności pomiędzy działalnością zawodową kadry, a procesem konstruowania i doskonalenia procesu kształcenia;
2. przewagi w strukturze efektów kierunkowych oraz w sylabusach przedmiotów praktycznych przewagi efektów z zakresu wiedzy nad efektami z zakresu umiejętności;
3. przyporządkowania większości efektów praktyk zawodowych do obszaru wiedzy;
4. braku opisu efektów specjalnościowych, co bez wglądu w sylabusy stwarza wrażenie, że na poszczególnych specjalnościach nie są realizowane niektóre efekty.

Dobre praktyki – brak.

Zalecenia

1. Zasadne wydaje się ograniczenie liczby efektów kierunkowych i sformułowanie efektów specjalnościowych.
2. Należy dostosować kierunkowe efekty kształcenia oraz efekty kształcenia przypisane praktykom zawodowym (ogólnym i specjalnościowym) do wymagań profilu praktycznego tak, aby nad efektami z obszaru wiedzy przeważały efekty z obszaru umiejętności i kompetencji społecznych.

Kryterium 2. Program kształcenia oraz możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

- 2.1. Program i plan studiów - dobór treści i metod kształcenia
- 2.2. Skuteczność osiągania zakładanych efektów kształcenia

2.3. Rekrutacja kandydatów, zaliczanie etapów studiów, dyplomowanie, uznawanie efektów kształcenia oraz potwierdzanie efektów uczenia się

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 2

2.1.

Obowiązujący program na kierunku „pedagogika” został wypracowany zgodnie z procedurą dotyczącą tworzenia i modyfikowania planów studiów i programów kształcenia. Plan studiów został zatwierdzony Uchwałą Rady Wydziału w 2015 r. Jednostka prowadzi studia I stopnia w formie stacjonarnej i niestacjonarnej, a realizacja dla obu form zaplanowana jest na 6 semestrów. Ogólna liczba godzin z bezpośrednim udziałem nauczycieli akademickich wynosi 2250 na studiach stacjonarnych i 1494 na studiach niestacjonarnych, w tym praktyki zawodowe. Przewidziana liczba punktów ECTS w planie studiów do uzyskania kwalifikacji odpowiadającej poziomowi kształcenia wynosi 180, w tym w bezpośrednim udziale studentów i nauczycieli akademickich 90 ECTS. Przyporządkowana modułom zajęć liczba ECTS związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym służąca zdobywaniu przez studenta umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych wynosi na poszczególnych specjalnościach 109 punktów odpowiada wymaganiam studiów o profilu praktycznym, jest realizowana w warunkach właściwych dla danego zakresu działalności zawodowej, jednak większość kadry reprezentującej minimum kadrowe nie posiada doświadczenia zawodowego związanego z przyszłymi miejscami pracy. Zajęciom do wyboru przyporządkowano 101 punktów. Praktykom zawodowym 12 punktów ECTS.

Nierównomiernie są realizowane treści i efekty na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych, np. studenci studiujący w trybie stacjonarnym stymulowani są do dużej aktywności w placówkach oświatowych i opiekuńczo- wychowawczych poza uczelnią, gdzie odbywają się niektóre zajęcia zgodnie z profilem praktycznym, a takiej możliwości nie mają studenci studiujący w trybie niestacjonarnym.

W planie studiów wyodrębniono 3 moduły przedmiotów: ogólnouczelnianych, podstawowych, kierunkowych, które umożliwiają m.in. zdobycie ugruntowanej wiedzy ogólnopedagogicznej, z zakresu teorii wychowania i dydaktyki oraz psychologii, socjologii, a także historii filozofii. Wyodrębniono ponadto 3 moduły przedmiotów specjalnościowych, które jednocześnie stanowią dla studentów wybór jednego z nich (w ramach 30% zajęć do wyboru) tj.: 1. pedagogika opiekuńczo-wychowawcza z elementami terapii pedagogicznej 2. resocjalizacja z profilaktyką społeczną, 3. pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna. Każdy z nich tworzy zintegrowaną całość, pozwalającą pogłębiać wiedzę i umiejętności w wybranym obszarze pracy pedagogicznej. Moduł specjalnościowy pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna wyposaża w wiedzę z zakresu dydaktyki przedszkolnej i wczesnoszkolnej. Absolwent specjalności uzyskuje kwalifikacje do wykonywania zawodu nauczyciela klas 1-3 szkoły podstawowej i w przedszkolu. Program tej specjalności nauczycielskiej odpowiada nakładowi pracy studentów, sekwencja zajęć określonych w standardach jest prawidłowa oraz występuje zgodność treści programowych z ramowymi treściami kształcenia opisanymi w standardach kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela. Trzeci moduł stanowi przedmiot języka obcego - program uwzględnia 120 godz. lektoratu z j. obcego w trybie stacjonarnym i odpowiednio 72 godz. w trybie niestacjonarnym, po 30/18 godz. w sem. 1-4. Studenci mają do wyboru 3 j. obce: angielski, niemiecki, rosyjski. Uzyskany po zakończeniu cyklu kształcenia poziom kompetencji język B2+ umożliwia korzystanie z j. obcego w pracy zawodowej i codziennym życiu. Kolejność przedmiotów nie budzi zastrzeżeń, wskazuje na prawidłową ich sekwencję oraz czas trwania kształcenia, co sprzyja osiągnięciu poszczególnych efektów kształcenia. Zajęcia realizowane są z udziałem nauczycieli akademickich, którzy uwzględniają w prowadzonych przez siebie zajęciach treści powiązane z zakresem swoich zainteresowań naukowo-badawczych i aktualnym stanem wiedzy z zakresu obszarów, do których przypisano oceniany kierunek. Potwierdziły to również hospitacje zajęć, w których tematyka była zgodna z sylabusami. Formy i organizacja w tym liczebność grup realizacji zajęć są prawidłowe. W sylabusach określone są różnorodne metody dydaktyczne (tradycyjne i aktywizujące), a trafność i specyfika

ich doboru daje możliwości osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Dominują aktywizujące, sprzyjające samodzielnej pracy studenta formy zajęć dydaktycznych tj. ćwiczenia, konwersatoria, warsztaty, lektoraty. Zajęcia w formule tradycyjnego wykładu zostały ograniczone do niezbędnego minimum. Wykorzystuje się różne metody kształcenia, których efektem jest kształtowanie konkretnych umiejętności, postaw, doskonalenie sprawności w samodzielnym myśleniu, podejmowaniu dyskusji, lepsze posługiwanie się wiedzą, umiejętne wyrażanie ocen, formułowanie wniosków i ich uzasadnianie (m.in.: metoda sytuacyjna, giełda pomysłów, metoda projektu, studium przypadku, SWOT, metoda stolików eksperckich, dyskusje: panelowe, oxfordzkie, okrągłego stołu, punktowane, seminaryjne, debaty, referaty oraz metody eksponujące (pokaz, wystawa, drama, metoda sytuacyjna/gier symulacyjnych).

Studenci, niezależnie od trybu studiów, realizują praktyki w wymiarze 12 tygodni. Organizacją administracyjną praktyk zajmuje się Biuro Karier. Pieczę merytoryczną sprawuje opiekun kierunkowy. Do jego zadań należy m.in. przeprowadzenie zebrań informacyjnych poprzedzających praktyki; ocena efektów kształcenia zdobytych w trakcie odbytej praktyki (oceny dokonuje także opiekun zakładowy), przekazywanie informacji na temat osiągniętych efektów kształcenia w celu dostosowania programu praktyk do wymogów rynku pracy. Wydział posiada szereg podpisanych z różnymi instytucjami porozumień dotyczących praktyk studenckich m.in.: Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Janusza Korczaka w Skierniewicach, Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Jana Brzechwy w Łowiczu, Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „DOM” w Skierniewicach, Świetlica Opiekuńczo-Wychowawcza Wsparcia Dziennego w Jeżowie, Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Skierniewicach, Dom dla osób starszych MONAR – MARKOT, Szkoła Podstawowa nr 4 im. Marii Skłodowskiej-Curie w Skierniewicach, Szkoła Podstawowa nr 1 im. Henryka Sienkiewicza, Przedszkole Niepubliczne „BARTEK” , Przedszkole Integracyjne nr 10 w Łowiczu, Zespół Szkół im. Ks. Stanisława Konarskiego w Skierniewicach.

Wymiar godzinowy wraz z przypisaną im liczbą punktów ECTS oraz dobór miejsc praktyk, w tym na specjalności przygotowującej do wykonywania zawodu nauczyciela jest właściwy i korespondujący ze specjalnością. Organizacja zajęć studenckich na studiach niestacjonarnych, a także terminy zjazdów nie budzą zastrzeżeń, co pozwala studentom na osiąganie założonych efektów kształcenia. Dostosowana jest ponadto liczba miejsc praktyk do liczby studentów.

Na kierunku pedagogika nie uwzględnia się zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

W opinii ZO PKA liczebność grup zajęciowych jest odpowiednia, co oznacza, że na zajęciach teoretycznych mają oni możliwość aktywnego uczestnictwa, natomiast w przypadku zajęć praktycznych, wykonują oni zadane czynności samodzielnie. W ocenie studentów, nauczyciele akademicy prezentują elastyczne podejście do kształcenia i w czasie zajęć na bieżąco reagują na pomysły i potrzeby studentów oraz wyjaśniają zagadnienia sprawiające im trudność. Dodatkowo, zdaniem studentów, nauczyciele akademicy prawidłowo diagnozują potrzeby grupy i dostosowują do nich metody kształcenia. Co więcej, prowadzący zajęcia stosują system badania potrzeb i zainteresowań studentów prosząc np. o wskazanie tematu/aspektu najbardziej/najmniej interesującego ich w ramach tematyki danych zajęć. Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom studentów włączają oni również dodatkowe tematy do realizowanych zajęć. W dalszej kolejności, zdaniem studentów, nauczyciele akademicy motywują ich do samodzielnej pracy własnej po zajęciach np. poprzez przygotowywanie esejów zaliczeniowych.

Studenci wyrazili swoje zadowolenie z powodu stosowania w większości praktycznych metod kształcenia, przygotowujących ich w sposób odpowiedni do zawodu pedagoga. Kształcenie praktyczne uznali oni za jeden z atutów uczelni. W ich ocenie, większość zajęć wprowadzających o charakterze teoretycznym zaliczają na pierwszym roku studiów, natomiast w ich przekonaniu odpowiednio na drugim i trzecim roku studiów, około 70% zajęć stanowią zajęcia praktyczne. Studenci mają świadomość, że uczestniczą w zajęciach prowadzonych w większości przez osoby czynne zawodowo. Zwrócili oni również uwagę, że kształcenie praktyczne odbywa się w warunkach właściwych dla zakresu działalności zawodowej.

Studenci stacjonarni uczestniczą w zajęciach od poniedziałku do piątku, jeden dzień mają wolny od zajęć

dydaktycznych, natomiast studenci niestacjonarni, jak już wspomniano, odbywają zajęcia w czasie co dwutygodniowych zjazdów, w soboty i w niedziele. Studentów stacjonarnych obowiązują dwa plany zajęć, zmieniające się nawzajem co tydzień. Studenci nie zgłosili uwag dotyczących występowania długich przerw pomiędzy zajęciami. W ocenie studentów, plan zajęć podawany jest do ich wiadomości z odpowiednim wyprzedzeniem przed rozpoczęciem roku akademickiego i nie ulega częstym zmianom. W przypadku rzadko występujących odwołań zajęć, studenci są o tym informowani z odpowiednim wyprzedzeniem, za pośrednictwem wiadomości mailowych.

Studenci mają obowiązek odbycia obowiązkowych praktyk zawodowych. W ich opinii, organizacja praktyk zawodowych, w tym liczba godzin, jest prawidłowa i pozwala im na uzyskanie umiejętności przydatnych w przyszłej pracy zawodowej. Studenci mają możliwość skorzystania z oferty lokalnych podmiotów stale współpracujących z Uczelnią w ramach praktyk. Istnieje również możliwość odbywania praktyki w podmiotach spoza listy, po wcześniejszym uzyskaniu skierowania i zawarciu trójstronnego porozumienia. Rozwiązanie to umożliwia Uczelni weryfikację, czy wybór studenta pozwoli mu osiągnąć zakładane efekty kształcenia. Zaliczenie praktyki następuje na podstawie dzienniczka praktyk wypełnionego opisem czynności wykonywanych przez studenta w każdym dniu. W ramach dokumentacji przebiegu praktyk, student wypełnia ankietę oceny odbytej praktyki. Z relacji studentów wynika, że opiekun praktyk dodatkowo prowadzi rozmowy ze studentami na temat przebiegu praktyki. Informacje z ww. źródeł są zbierane przez opiekuna praktyk w sposób systematyczny, a to w celu zintensyfikowania współpracy z danym podmiotem lub też jej zaprzestania.

Zarówno rozwiązania organizacyjne, regulamin praktyk, jak też przygotowane wzory dokumentów pozwalają na skuteczne osiąganie i weryfikację efektów kształcenia w ramach realizowanych praktyk studenckich. Niektóre z nich wymagają jednak pewnych modyfikacji. Narzędzie do weryfikacji efektów dla praktyk w postaci formularza ze skalą ocen, który jest wypełniany przez przedstawiciela pracodawcy ma uniwersalny charakter i zostało opracowane dla wszystkich kierunków, co powoduje, że skuteczna weryfikacja efektów kierunkowych i przedmiotowych, a tym bardziej specjalnościowych jest utrudniona. Na potrzebę opracowania narzędzi weryfikujących efekty dla praktyk na poszczególnych specjalnościach zwróciła uwagę także Rada Programowa (jak wynika ze sprawozdania, w listopadzie 2016 roku wypracowano propozycje tych narzędzi).

Regulamin praktyk reguluje wszystkie podstawowe kwestie, takie jak cele, zasady organizacyjne i zasady zaliczania (także na podstawie pracy zawodowej przy założeniu osiągnięcia efektów kształcenia). Ramowo określono w nim także kwestię kontroli praktyk, opracowany został także wystandaryzowany wzór arkusza kontroli.

Organizacją praktyk zajmuje się Biuro Karier PWSZ, za ostateczną weryfikację efektów i zaliczanie praktyk odpowiedzialni są opiekunowie merytoryczni dla poszczególnych specjalności (jest to bardzo dobre i skuteczne rozwiązanie). Opiekunowie praktyk są wyznaczani dla całego cyklu kształcenia, co jest bardzo dobrym i skutecznym rozwiązaniem.

Praktyki zawodowe uwzględniają trzy etapy (wstępne, specjalnościowe, dyplomowe), a przygotowana dokumentacja zawiera precyzyjny opis celów i miejsc, w których powinny odbywać się praktyki. Dla poszczególnych etapów i praktyk specjalnościowych opracowane zostały efekty kształcenia. Znaczącą część z nich stanowią jednak efekty przyporządkowane do obszaru wiedzy, w związku z czym należy dokonać modyfikacji dostosowujących sylabusy do specyfiki profilu praktycznego oraz specyfiki przedmiotu (zdecydowanie przeważać powinny efekty z obszaru umiejętności i kompetencji społecznych).

Bardzo dobrym rozwiązaniem jest przyporządkowanie wszystkim 3 etapom praktyk tego samego opiekuna z ramienia instytucji/placówki przyjmującej na praktykę. Studenci przechodzą także obowiązkowe szkolenia przed rozpoczęciem praktyk.

Jednostka odpowiedzialna za oceniany kierunek współpracuje w zakresie praktyk ze znaczącą i stałą liczbą instytucji i placówek, a te wybierane przez studentów są weryfikowane przez opiekunów praktyk w oparciu o ogólnodostępne dane i materiały dostarczone przez studenta. Studenci również oceniają miejsca praktyk

(służy temu zestandaryzowany formularz, jednak jak do tej pory nie zostały opracowane zbiorcze wyniki ewaluacji).

Głównym założeniem przyjętym przez PWSZ w Skierniewicach jest zakwalifikowanie do kategorii zajęć praktycznych wszystkich zajęć, które nie są prowadzone w formie wykładu. Kilka uwag należy natomiast poczynić względem niektórych przedmiotów związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym, którym przypisano zbyt duży wymiar czasu pracy własnej, w kontekście wymagań profilu praktycznego bądź przeszacowano liczbę punktów ECTS, co może mieć wpływ na realizację przedmiotowych efektów kształcenia. Są to następujące przedmioty:

- Wspomaganie rozwoju dziecka ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (konwersatorium), któremu przypisano 100 godzin i 4 punkty ECTS, w tym aż 82 godziny na pracę własną studenta i tylko 18 godzin za udział w zajęciach praktycznych;
- Metodyka zajęć pozaszkolnych i pozalekcyjnych (ćwiczenia), 60 godzin i 2 punkty ECTS za 18 godzin teorii (wykłady) i 42 godziny pracy własnej;
- Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży (ćwiczenia), 60 godzin i 2 punkty ECTS za 18 godzin teorii (wykłady) i 42 godziny pracy własnej;
- Metodyka edukacji przyrodniczej i społecznej (wykłady i ćwiczenia), 100 godzin i 4 punkty ECTS za 9 godzin teorii (wykłady), 18 godzin ćwiczeń i 73 godziny pracy własnej;
- Metodyka edukacji plastycznej i technicznej (wykłady i ćwiczenia), 100 godzin i 4 punkty ECTS za 9 godzin teorii (wykłady), 18 godzin ćwiczeń i 73 godziny pracy własnej;
- Metodyka zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, 75 godzinom przypisano nadmierną liczbę punktów ECTS (6, powinno być 3).

2.2.

Zasady sprawdzania i oceny stopnia osiągnięcia efektów kształcenia reguluje Zarządzenie Rektora z 2015 roku. Oceny skuteczności dokonuje się poprzez zaliczenia cząstkowe, ocenę efektów osiągniętych w trakcie praktyk, seminarium dyplomowego, przygotowania pracy dyplomowej, egzaminu dyplomowego. Analiza sylabusów oraz rozmowy z nauczycielami akademickimi i studentami potwierdziły, że sposoby oceny są zróżnicowane, i adekwatne do kategorii zakładanych efektów kształcenia. Efekty z zakresu wiedzy sprawdzane są np. poprzez okresowe prace kontrolne takie, jak: egzaminy pisemne, ustne, projekty, kolokwia, referaty, eseje. Formy pisemne uwzględniają pytania zamknięte i opisowe, zadania problemowo-analityczne. Efekty z zakresu umiejętności weryfikowane są np. na podstawie aktywności na ćwiczeniach i wykładach interaktywnych, przygotowania materiału do zajęć, indywidualnej lub grupowej prezentacji multimedialnej, projektów zespołowych oraz egzaminu dyplomowego. Efekty z zakresu postaw sprawdzane są np. projektach zaliczeniowych, case study. Przyjęte metody weryfikacji efektów kształcenia (m.in. rozmowa ze studentem, analiza dzienników praktyk a także dokumentów potwierdzających osiągnięcie efektów kształcenia przez opiekunów z instytucji i podmiotów przyjmujących na praktyki) są dobrane właściwie i pozwalają na skuteczną weryfikację poszczególnych etapów. Modyfikacji wymaga narzędzie do oceny efektów kształcenia wypełniane przez pracodawców.

Stosuje się różne sposoby dokumentowania efektów kształcenia: np. testy, pisemne prace etapowe, raporty, projekty zrealizowane przez studentów, wypełnione dzienniki praktyk, prace dyplomowe, protokoły egzaminów dyplomowych itp. Proces dyplomowania nie budzi zastrzeżeń. Również analiza przez ZO PKA archiwizowanych wszystkich prac etapowych realizowanych na ocenianym kierunku potwierdziła właściwą weryfikację efektów kształcenia. Jednak niektóre prace nie zawierają komentarzy mogących być dla studenta źródłem informacji o jakości pracy.

Analiza wybranych prac dyplomowych wykazała nieznaczne braki studentów w zakresie znajomości metodologii badań pedagogicznych oraz interpretacji i analizy materiału badawczego. Należy stwierdzić, że proces sprawdzania i oceny efektów kształcenia jest bezstronny i przejrzysty – zakres, rodzaje oraz liczba osiągnięć studentów jest zgodna z koncepcją kształcenia i zakładanymi efektami kształcenia. Umiejętności językowe weryfikowane są na bieżąco poprzez prace pisemne, testy wielokrotnego wyboru, wypowiedzi

ustne, dialogi grupowe. Końcowy egzamin sprawdza 4 główne sprawności językowe (czytanie, pisanie, słuchanie i mówienie). Studenci mają więc zapewnioną możliwość realizacji własnej ścieżki kształcenia. Zdaniem studentów, kryteria zaliczenia kursów są podawane do ich wiadomości na pierwszych zajęciach i są zawsze zbieżne z kryteriami określonymi w sylabusach. Studenci potwierdzili, że nie zdarzają się sytuacje, w których zakres pytań egzaminacyjnych przekraczałby zakres ustalonego wcześniej materiału. Natomiast ich zdaniem, egzaminy rzetelnie i kompleksowo sprawdzają wiedzę i wymagane umiejętności. Formy egzaminów, do których przystępują są odpowiednio dostosowane do treści kształcenia. Terminy egzaminów są podawane z odpowiednim wyprzedzeniem, a wyniki egzaminów bez konieczności długiego oczekiwania, jest zapewniona możliwość zapoznania się z pracą. Studenci nie dostrzegają przykładów nieobiektywnego podejścia ze strony nauczycieli akademickich. Uczelnia podejmuje odpowiednie działania mające na celu wyeliminowanie nieetycznych zachowań w czasie egzaminów. Wpływ na to ma przede wszystkim sposób organizacji egzaminów, zapewniający studentom komfort pracy z jednoczesnym uniemożliwieniem porozumiewania się.

Z rozmowy z Pełnomocnikiem Rektora ds. osób niepełnosprawnych wynika, że studenci niepełnosprawni mogą liczyć na dostosowanie formy egzaminu do swoich potrzeb lub na wydłużenie czasu na jego rozwiązanie.

2.3.

Zasady rekrutacji kandydatów określa corocznie Senat. Kandydaci rejestrują się drogą elektroniczną, sposób rejestracji przedstawiony jest na stronie internetowej. Postępowanie rekrutacyjne odbywa się: w odniesieniu do kandydatów, którzy zdali egz. maturalny („nowa matura”), bądź egz. dojrzałości („stara matura”) i polega na wyliczeniu punktów z 3 przedmiotów o różnych poziomach ważności:

a. z przedmiotów: j. polski i pierwszy j. obcy (waga 1);

b. z przedmiotów: WoS, historia i geografia (waga 0,8);

c. z przedmiotów: podst. przedsiębiorczości, drugi j. obcy, fizyka (i astronomia), chemia, technika informacyjna (lub informatyka) i pozostałych przedmiotów (waga 0,6).

Wynik z przedmiotów jest przeliczany na punkty wypracowanej reguły. Wyniki postępowania na wszystkich etapach są jawne.

Zasady, warunki i tryb uznawania efektów kształcenia określa ogólnouczelniana procedura potwierdzania efektów uczenia się wprowadzona Uchwałą Senatu z 2014 oraz §19 Regulaminu Studiów. Jest skonstruowana tak, aby możliwa była poprawna identyfikacja efektów uczenia się, pw. poprzez angażowanie w proces ich oceny zespołu nauczycieli akad., prowadzących kształcenie w obszarach, dla których efekty kształcenia są adekwatne do deklarowanych przez zainteresowaną osobę, zrealizowanych i możliwych do udokumentowania efektów uczenia się. Skład i liczba oceniających każdorazowo jest uzależniona od konkretnego zakresu efektów, które chciałaby ona potwierdzić. W wyniku potwierdzenia efektów uczenia można zaliczyć nie więcej niż 50% pkt. ECTS przypisanych do programu kształcenia na kierunku. Efektom uzyskanym w innych uczelniach przyznaje się punkty odpowiadające punktom przypisanym do właściwych efektów kształcenia w PWSZ.

Uczelnia na bieżąco monitoruje zmiany liczebności studentów st. stacjonarnych i niestacjonarnych. Monitoring umożliwia m.in. diagnozowanie przyczyn nieukończenia studiów w terminie oraz uruchamianie właściwego trybu postępowania w poszczególnych, indywidualnych przypadkach (np. możliwość kontynuacji kształcenia w innym, niż zakładany terminie).

Zdaniem ZO PKA, Uczelnia przyjmuje na oceniany kierunek studiów odpowiednią liczbę studentów w stosunku do swojego potencjału dydaktycznego, przez co nie występuje problem ze zbyt licznymi grupami zajęciowymi lub z dostępem dla studentów do infrastruktury dydaktycznej lub badawczej. Warto zwrócić uwagę, że Uczelnia prowadzi badania ankietowe wśród kandydatów na studia, co pozwala jej na ustalenie kto i w jaki sposób jest zainteresowany jej ofertą edukacyjną.

Zasady przeprowadzania egzaminu dyplomowego zostały określone w regulaminie studiów i spotkały się z

pozytywną oceną studentów. Uczelnia posiada dokumenty regulujące techniczne aspekty procesu dyplomowania jak np. zasady sporządzania pracy dyplomowej, które są tłumaczone studentom na początkowych seminariach. Warto zauważyć, że studenci ocenianego kierunku studiów, mają możliwość przeniesienia zaliczeń przedmiotów z innego kierunku studiów lub przedmiotów zrealizowanych na innej uczelni. Weryfikacja zakresu uzyskanych wcześniej efektów kształcenia następuje indywidualnie przez każdego z nauczycieli akademickich prowadzącego dany kurs.

W Uczelni została opracowana procedura odnosząca się do zasad, warunków i trybu potwierdzania efektów uczenia się jednak kierunek pedagogika nie posiada uprawnień do potwierdzania niniejszych efektów.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Dobór treści kształcenia i spójność treści programowych składających się na program studiów na kierunku pedagogika koresponduje z zaprojektowanymi dla tego kierunku efektami kształcenia. Na kierunku pedagogika realizowana jest specjalność nauczycielska. Pomimo to, że nie wyszczególniono efektów kształcenia dla tej specjalności, to przyjęte efekty kształcenia kierunkowe, obszarowe, ale także przedmiotowe są zgodne i korespondują ze standardami kształcenia nauczycieli. Na specjalności nauczycielskiej program studiów, treści zawarte w sylabusach, dostosowane są do stosownych przepisów prawa związanych z kwalifikacjami wynikającymi z rozporządzenia w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela. Poza wskazywaną specjalnością nauczycielską dobór treści programowych na ocenianym kierunku jest odpowiedni.

Nakład pracy studentów, mierzony liczbą punktów ECTS umożliwia studentom osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów kształcenia oraz uzyskanie kwalifikacji odpowiadających poziomowi kształcenia.

Problematyczna jest kwestia związana z punktacją ECTS uwzględniająca przypisanie modułom zajęć powiązanych z doświadczeniem zawodowym nauczycieli akademickich. Bardziej udokumentowane zostały prowadzone w uczelni badania naukowe w dziedzinie nauki związanej z ocenianym kierunkiem. Część z zajęć prowadzonych na kierunku pedagogika posiada powiązanie z badaniami poprzez fakt, iż nauczyciele akademicy prowadząc przedsięwzięcia naukowe, ich efekty włączają w treści kształcenia.

Stwierdza się trafność doboru metod, ich specyficzność oraz różnorodność.

Organizacja zajęć studenckich oraz czas trwania kształcenia pozwalają na realizację treści, a także osiągnięcia efektów kształcenia. Dobór miejsc praktyk jest właściwy i powiązany ze studiowaną specjalnością, w tym specjalnością przygotowującą do wykonywania zawodu nauczyciela. Wskazać trzeba na różnorodność metod sprawdzania i oceniania efektów kształcenia osiąganych przez studentów, które są poprawnie zaprojektowane i uwzględniają specyfikę przedmiotu. Chociaż podczas oceny sylabusów i prac etapowych ZO PKA zauważył, iż mogą pojawić się problemy z poprawną weryfikacją poszczególnych efektów kształcenia, szczególnie z zakresu umiejętności i kompetencji społecznych. Analiza prac dyplomowych wykazała nieznaczne braki studentów w zakresie znajomości metodologii badań pedagogicznych oraz interpretacji i analizy materiału badawczego. Uczelnia stwarza warunki równego traktowania studentów w procesie sprawdzania i oceniania efektów. Procedura rekrutacyjna na oceniany kierunek studiów jest przejrzysta.

Nauczyciele akademicy stosują metody kształcenia motywujące studentów do aktywności i ciągłego rozwoju. Stosunkowo niewielkie grupy zajęciowe pozwalają nauczycielom akademickim na zdefiniowanie potrzeb poszczególnych grup studentów i odpowiednie dostosowanie do ich potrzeb treści kształcenia. Prawidłowa organizacja procesu kształcenia pozwala na realizację zakładanych efektów kształcenia. Ponadto, elastyczne podejście nauczycieli akademickich do kształcenia pozwala na dostosowanie do potrzeb wszystkich grup studentów.

Obiektywizm oraz sprawność działania mechanizmów egzaminowania, zdaniem studentów powoduje, że stosowane metody sprawdzania i oceny są zorientowane na studenta i umożliwiają mu uzyskanie informacji zwrotnej o stopniu uzyskania zakładanych efektów kształcenia.

Studenci pozytywnie ocenili proces rekrutacji na studia. Zasady zaliczania kolejnych etapów studiów (semestrów) zostały sprecyzowane w regulaminie studiów i są przestrzegane.

Wymiar czasowy zajęć określonych jako związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym, przy uznaniu pracy własnej studenta za formę umożliwiającą osiągnięcie efektów kształcenia z obszaru umiejętności i kompetencji społecznych spełnia wymagania profilu praktycznego. Niektórym (nielicznym) przedmiotom związanym z praktycznym przygotowaniem zawodowym przypisano jednak zbyt duży wymiar czasu pracy własnej, w kontekście wymagań profilu praktycznego bądź przeszacowano liczbę punktów ECTS.

Weryfikacja miejsc praktyk jest prowadzona poprawnie i skutecznie. Jednak znaczącą część efektów przypisanych praktykom stanowią efekty przyporządkowane do obszaru wiedzy, w związku z czym należy dokonać modyfikacji dostosowujących sylabusy do specyfiki profilu praktycznego oraz specyfiki przedmiotu. Przyjęte metody weryfikacji efektów kształcenia są dobrane właściwie i pozwalają na skuteczną weryfikację poszczególnych etapów. Widoczna jest praktyczność zajęć poprzez wizyty studyjne, konferencje, wydarzenia, projekty.

Dobre praktyki – brak.

Zalecenia

1. Zweryfikować informacje odnoszące się jednoznacznie do kwestii związanej z punktacją ECTS uwzględniającą przypisanie modułom zajęć powiązanych z doświadczeniem zawodowym w dziedzinie nauki związanej z ocenianym kierunkiem więcej niż 50% ogólnej liczby punktów ECTS.
2. Przy nierównomierności realizacji treści i efektów na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych należy dokonać weryfikacji efektów kształcenia, aby wyraźniej wskazywały na realizowany profil praktyczny.
3. Dokonać przeglądu sylabusów pod kątem doboru metod sprawdzania i oceniania efektów kształcenia, w powiązaniu z zapewnieniem możliwości sprawdzenia stopnia osiągnięcia przez studentów i oceny zakładanych efektów kształcenia, w tym oceniania etapowego.
4. Należy dokonać modyfikacji dostosowujących sylabusy dla praktyk zawodowych do specyfiki profilu praktycznego. Modyfikacji wymaga przywołane narzędzie do oceny efektów kształcenia wypełniane przez pracodawców.
5. Wśród efektów kształcenia dla przedmiotu Organizacje pozarządowe w sektorze wsparcia rodziny i dziecka rekomenduje się uwzględnienie efektów z obszaru umiejętności w zakresie: pozyskiwania środków finansowych na działalność organizacji pozarządowej, przygotowywania wniosków o uzyskanie dotacji i sprawozdań z ich rozliczania, kształtowania wizerunku organizacji pozarządowej i komunikowania się z otoczeniem zewnętrznym – są to efekty wynikające z potrzeb i specyfiki pracy w trzecim sektorze, które są obecnie niezwykle pożądane na rynku pracy.
6. Wskazanie wśród dokumentów pozwalających na zaliczenie praktyki dzięki prowadzonej działalności gospodarczej wpisu do CEiDG. Należy mieć na uwadze, że sam wpis nie jest dokumentem pozwalającym na skuteczną weryfikację efektów kształcenia, ponieważ może zawierać informacje o planowanym, ale nie rzeczywiście realizowanym przedmiocie działalności. W związku z tym należy zmodyfikować treść §12 ust. 5 regulaminu praktyk.

Kryterium 3. Skuteczność wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia

- 3.1. Projektowanie, zatwierdzanie, monitorowanie i okresowy przegląd programu kształcenia
- 3.2. Publiczny dostęp do informacji

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 3

3.1.

Do zadań Dyrektora Instytutu oraz Rady Programowej kierunku „pedagogika” (RPP) należy m.in.: opracowanie, aktualizacja oraz ocena zgodności programów studiów z przyjętymi efektami kształcenia; merytoryczny nadzór nad przebiegiem procesu dydaktycznego; nadzór nad treściami programowymi w celu wyeliminowania powtórzeń oraz zapewnienia odpowiedniej proporcji zajęć teoretycznych i praktycznych; współpraca z Dziekanem w zakresie: opracowywania planów studiów, praktyk zawodowych i nadzoru nad prawidłowością stosowania zasad ECTS w tworzeniu programów zajęć. Przedstawiciele Samorządu Studenckiego uczestniczą czynnie w projektowaniu programu kształcenia lub wprowadzaniu zmian do obowiązującego programu, już na etapie prac koncepcyjnych, a to dzięki inicjatywie władz Uczelni polegającej na włączeniu ich w prace Rady Programowej. Rezultatem sugestii zgłaszanych przez studentów było utworzenie nowej specjalności pn. „*pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna*”, co dodatkowo korespondowało z wnioskami z badania „Barometr Zawodów” opublikowanego przez Skierniewickie Obserwatorium Rynku Pracy, w którym nauczyciele przedszkolni zostali zakwalifikowani do grona zawodów deficytowych w regionie. Studenci mają więc możliwość proponowania swoich postulatów już na wczesnym etapie prac. Ponadto, każde propozycje zmian uzyskują formalną opinię Samorządu Studenckiego.

Na kierunku „pedagogika” jest realizowany okresowy przegląd programu kształcenia (każdorazowo przed rozpoczęciem nowego roku akad.), którego podstawę stanowi przegląd i aktualizacja programów zajęć, pod kątem treści kształcenia, zgodności z aktualnym stanem badań naukowych, literatury, przypisania właściwych efektów kształcenia. Miejscem bieżącej dyskusji, konsultacji, wymiany doświadczeń w zakresie udoskonalania procesu dydaktycznego, w tym m.in. treści programowych czy stosowanych metod, są cyklicznie odbywające się zebrania INS, na których dyskutowane są propozycje zmian w planie i programie kształcenia, następnie propozycje te są opiniowane na posiedzeniach RPP, po czym przedstawiane są na posiedzeniu Wydziałowego Zespołu ds. Jakości Kształcenia (WZJK), a po zaopiniowaniu przez Zespół podlegają zatwierdzeniu przez Radę Wydziału (RW).

W procesie monitorowania i oceny stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia aktywny udział biorą interesariusze wewnętrzni (kadra Instytutu, w tym praktycy realizujący zajęcia dydaktyczne, studenci) oraz interesariusze zewnętrzni. Studenci są włączani w szeroki zakres w proces konstruowania oferty dydaktycznej (w toku bieżących konsultacji, uczestnicząc w posiedzeniach RPP, WZJK i RW mają możliwość wyrażania swoich oczekiwań, opinii, propozycji dot. poszczególnych przedmiotów i programu jako całości). Prowadzący badają potrzeby i zainteresowania studentów, prosząc ich, np. o wskazanie aspektu najbardziej/najmniej interesującego ich w ramach tematyki zajęć oraz włączają dodatkowe tematy do realizowanych zajęć wychodząc naprzeciw ich oczekiwaniom.

Zbieranie opinii pracodawców nt. procesu kształcenia odbywa się poprzez: ich uczestnictwo w pracach Konwentu, zebrań INS, angażowanie kadry dydaktycznej z udokumentowanym doświadczeniem zawodowym zdobywanym poza Uczelnią w kształtowanie procesu dydaktycznego oraz ocenę poziomu praktykantów i ich luk kompetencyjnych (*arkusz weryfikacji efektów kształcenia uzyskanych w wyniku odbytej praktyki zawodowej przez zakład pracy; arkusz kontroli praktyki zawodowej; ankieta ewaluacyjna - opinia praktykanta na temat praktyki zawodowej*). Opinie przedstawicieli praktyki, tj. instytucji edukacyjnych i oświatowych bierze się pod uwagę także w procesie oceny i aktualizacji programu kształcenia oraz efektów kształcenia, zwłaszcza w ich praktycznym wymiarze. W skład RPP wchodzi aktualnie przedstawiciel Powiatowej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej.

Ocenie programu kształcenia i jego efektów służą także procesy ankietyzacji i hospitacji. Metody weryfikacji efektów kształcenia są dostosowane do indywidualnych predyspozycji studentów, np. w

przypadku osób niepełnosprawnych uwzględnia się wszelkie uwarunkowania związane z charakterem i stopniem niepełnosprawności, np. wydłużenie czasu zaliczenia/egzaminu, wydrukowanie arkusza testowego większą czcionką, itp.

3.2.

Zgodnie z USZJK pełne i aktualne informacje o ofercie dydaktycznej Uczelni i Wydziału, jakości kształcenia i poziomach kształcenia absolwentów są dostępne dla wszystkich zainteresowanych, w szczególności dla uczniów szkół średnich i innych kandydatów na studia, a także studentów, pracodawców, władz różnych szczebli, nauczycieli akademickich i całego środowiska akademickiego. Oferta kształcenia zawiera aktualne informacje o zasadach rekrutacji, poziomach i formach studiów, sylwetkach absolwentów poszczególnych kierunków studiów, zasadach rekrutacji, studiach podyplomowych oraz innych możliwościach kształcenia i rozwoju oferowanych przez Uczelnię. Informacje są dostępne dla wszystkich zainteresowanych zarówno w wersji drukowanej (informatory, katalogi, ulotki, plakaty, wydawnictwa dydaktyczne, itp.), jak i elektronicznej (Internet). Uczelnia i Wydział korzystają z różnych aktywnych form promocji oferty, obejmujących okresowe spotkania z młodzieżą, nauczycielami szkół średnich i studentami (festiwal nauki, dni otwarte Uczelni, targi edukacyjne, konkursy, konferencje naukowe, panele dyskusyjne, itp.) oraz poszukują innych form przekazywania informacji nt. kształcenia (np. poprzez wykorzystanie mediów społecznościowych). „*Badanie satysfakcji studentów PWSZ w Skierniewicach*” (wyniki za 2015 i 2016 są dostępne na str. WWW) zawiera pytania nt. oceny: Wirtualnego Dziekanatu (2015; łatwość obsługi, przejrzystość, tempo aktualizacji wprowadzanych informacji, sprawność i szybkość działania systemu); Wirtualnej Uczelni (2016; zmiana nazwy systemu).

Zarówno Uczelnia, jak i Wydział zapewniają interesariuszom wewnętrznym i zewnętrznym dostęp do informacji nt. programu kształcenia i realizacji procesu kształcenia, zarówno w wersji elektronicznej, jak i papierowej. Przekazywane informacje są aktualne, zrozumiałe oraz zgodne z potrzebami poszczególnych grup odbiorców. Wyniki oceny publicznego dostępu do informacji dokonywane przez studentów i kandydatów są wykorzystywane do podnoszenia jego jakości, w tym zgodności z potrzebami odbiorców.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA wyrazili swoje zadowolenie dotyczące jakości i aktualności informacji o programie kształcenia i realizacji procesu kształcenia oraz o przyznawanych kwalifikacjach, rekrutacji i możliwości dalszego kształcenia i zatrudniania absolwentów. Głównym źródłem informacji jest strona internetowa Uczelni, która posiada przejrzysty wygląd i charakteryzuje się łatwym sposobem wyszukiwania potrzebnych informacji. Sylabusy przedmiotów nie zostały opublikowane na stronie internetowej. Studenci mają możliwość pobrania wydruku sylabusów z dziekanatu, co jest jednak rozwiązaniem niewystarczającym, ponieważ nie gwarantuje im stałego do nich dostępu. Dodatkowo, strona internetowa nie posiada funkcjonalności pozwalających na korzystanie z niej przez studentów niedowidzących.

W 2015r. firma zewnętrzna przeprowadziła badanie fokusowe ze studentami, na podstawie którego zdiagnozowano m.in.: rosnące znaczenie mediów społecznościowych w pozyskiwaniu i przekazywaniu informacji nt. przebiegu procesu kształcenia; potrzebę aktualizacji strony Uczelni, w celu odświeżenia jej interfejsu, a także zwiększenia przejrzystości i dostępności poszczególnych elementów, istotnych dla jej użytkowników; konieczność pełniejszego dostosowania strony internetowej do potrzeb (urządzeń mobilnych) studentów. Na podstawie wyników badania wprowadzono istotne zmiany, dzięki którym strona internetowa Uczelni jest bardziej funkcjonalna, przejrzysta i dostosowana do urządzeń mobilnych, ułatwiająca szybkie docieranie do informacji i kontakt z Uczelnią. Studenci mają również możliwość zgłaszania swoich uwag w tym przedmiocie do władz dziekańskich lub do administratora strony internetowej.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

3. Najważniejsze zmiany jakie zostały wprowadzone w programie kształcenia na kierunku „pedagogika” w roku akad. 2015/16 polegały na: przygotowaniu planów i programu studiów zgodnie z *Zarządzeniem Rektora z 2015 r.*; uruchomieniu nowej specjalności - „Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna” oraz przygotowaniu dla niej planu i programu kształcenia; zmianie (na prośbę studentów) dydaktyka prowadzącego zajęcia: „*Teoretyczne podstawy kształcenia*” oraz „*Dydaktyka edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej*”. Zaproponowano także wzbogacenie metod kształcenia o metody aktywizujące studentów.
4. Zdiagnozowano potrzebę systematycznego udoskonalania i wprowadzania zróżnicowanych sposobów weryfikacji osiągania efektów kształcenia adekwatnie do różnych kategorii zakładanych efektów kształcenia.
5. Zgodnie z USZJK, ocena procesu kształcenia dla danego kierunku składa się z systematycznego przeglądu, oceny i aktualizacji: realizowanego programu kształcenia oraz zakładanych efektów kształcenia; planu studiów; szczegółowych programów poszczególnych przedmiotów; stosowanych zasad ECTS; wymagań egzaminacyjnych, wymagań stawianych pracom dyplomowym i egzaminowi dyplomowemu; charakterystyki sylwetki absolwenta. Jednakże System Zapewnienia Jakości Kształcenia na poziomie Uczelni powinien wychwycić błędy w programie kształcenia, efektach kształcenia i obsadzie zajęć na kierunku „pedagogika” przygotowanych przez Wydział, a także rozdzielić między dokumentacją a rzeczywistością, czego jednak nie wyłapał. Powinien istnieć system kontroli gremiów uczelnianych nad dokumentacją przygotowywaną przez gremia wydziałowe.
6. Studenci są w pełni włączeni w prace nad projektowaniem zmian do programu kształcenia i mają możliwość wyrażania swoich opinii. Są oni zaangażowani również w procedurę cyklicznego monitorowania i oceny programu kształcenia.
7. Uczelnia rozpoczęła prowadzenie systematycznej oceny publicznego dostępu do informacji, w tym jego zgodności z potrzebami różnych grup odbiorców i zapewnienia udziału studentów w tym procesie.

Dobre praktyki

1. Włączenie przedstawicieli studentów w prace Rady Programowej oraz zespołu przygotowującego raport samooceny na temat jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.
2. Przeprowadzenie „Badań satysfakcji studentów PWSZ w Skierniewicach” (2015, 2016; udostępnione na str. WWW) z pytaniem nt. oceny systemu informatycznego: Wirtualny Dziekanat/Wirtualna Uczelnia (łatwość obsługi, przejrzystość, tempo aktualizacji wprowadzanych informacji, sprawność i szybkość działania systemu).
3. Przeprowadzenie badań fokusowych (2015) przez firmę zewnętrzną mających na celu ustalenie potrzeb studentów w zakresie dostępu do informacji za pośrednictwem strony internetowej. Na podstawie wyników badania wprowadzono istotne zmiany, dzięki którym strona internetowa Uczelni jest bardziej funkcjonalna, przejrzysta i dostosowana do urządzeń mobilnych, ułatwiająca szybkie docieranie do informacji i kontakt z Uczelnią.

Zalecenia

1. Dopracowanie narzędzia do weryfikacji efektów kształcenia (ww. arkusz WEK uzyskanych w wyniku odbytej praktyki zawodowej), gdyż obecne jest zbyt ogólne, tj. nie uwzględnia specyfiki ocenianego kierunku studiów oraz kierunkowych efektów kształcenia.
2. Wprowadzenie systemu kontroli gremiów uczelnianych nad wydziałowymi.
3. Wprowadzenie funkcjonalności strony internetowej Uczelni umożliwiającej korzystanie z niej przez studentów niedowidzących.
4. Upublicznienie opracowanych wyników ankiet studentów i absolwentów oraz wdrożonych na ich podstawie działań naprawczych, w celu aktywizacji większej grupy studentów w ramach systemu jakości kształcenia w odniesieniu do programu studiów.

Kryterium 4. Kadra prowadząca proces kształcenia

- 4.1. Liczba, dorobek naukowy/artystyczny, doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią oraz kompetencje dydaktyczne kadry
- 4.2. Obsada zajęć dydaktycznych
- 4.3. Rozwój i doskonalenie kadry

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 4

4.1.

Na wizytowanym kierunku zajęcia prowadzi 29 nauczycieli akademickich. W skład minimum kadrowego Uczelnia zgłosiła 15 nauczycieli akademickich, w tym 2 osoby ze stopniem doktora habilitowanego, 9 ze stopniem doktora, 4 magistrów. Spoza minimum kadrowego zajęcia prowadzi 7 nauczycieli ze stopniem doktora, oraz 7 ze stopniem magistra. Dla 12 pracowników PWSZ jest podstawowym miejscem pracy, dla 7 jest to dodatkowe miejsce pracy, a 10 osób zatrudnionych jest w ramach umowy zlecenia.

Oceniając zgodność kadry pod względem liczebnym należy stwierdzić, że Uczelnia spełnia wymogi dotyczące minimum kadrowego. Oceniając jednak zgodność struktury dorobku naukowego kadry oraz doświadczenia zawodowego zdobytego poza Uczelnią, w tym w szczególności nauczycieli akademickich wchodzących w skład minimum kadrowego, z efektami i treściami kształcenia dla ocenianego kierunku, należy stwierdzić pewne nieprawidłowości. W minimum kadrowym znalazło się aż 5 osób, czterech doktorów i jeden magister (30%) posiadające kwalifikacje oraz dorobek naukowy z zakresu dyscypliny socjologia. Również z grupy nauczycieli akademickich spoza minimum kadrowego jedna osoba posiada dorobek w dyscyplinie socjologia. Osoby te nie posiadają doświadczenia zawodowego uzyskanego poza uczelnią w zakresie pedagogiki. Mając na uwadze, że w realizowanym programie kształcenia podstawę efektów kształcenia stanowią efekty z zakresu pedagogiki, a efekty z zakresu socjologii stanowią jedynie uzupełnienie programu kształcenia pedagoga (ok. 10% efektów kształcenia), taką strukturę minimum kadrowego uznaje się za niewłaściwą. Te zaburzenie struktury kadry widoczne jest w obsadzie zajęć dydaktycznych.

Oceniając całościowo kadrę pod kątem różnorodności i kompleksowości struktury kwalifikacji oraz zakresu dorobku naukowego i doświadczenia zawodowego zdobytego poza Uczelnią należy stwierdzić, że jest ona adekwatna względem możliwości osiągnięcia przez studentów wszystkich

zakładanych efektów kształcenia. Uczelnia zatrudnia pedagogów, socjologów, psychologów i filozofów, to jest przedstawicieli tych dyscyplin w zakresie, których realizowane są efekty kształcenia. Ponadto wśród pracowników niebędących w minimum kadrowym, zajęcia realizują jeden przedstawiciel nauk prawnych, jeden ekonomicznych, jeden biologicznych i jeden farmaceutycznych.

Oceniając kompetencje dydaktyczne kadry należy podkreślić widoczne zróżnicowanie. Problemem jest prowadzenie przez część nauczycieli zajęć niezgodnie z dyscypliną, w której posiada przygotowanie merytoryczne i doświadczenie zawodowe (opis w dalszej części kryterium). Hospitacje zajęć potwierdziły pewne nieprawidłowości zarówno w przygotowaniu merytorycznym, jak i dydaktycznym jednego z pracowników.

4.2.

Wskazane powyżej zaburzenie struktury kwalifikacji i dorobku zawodowego zdobytego poza Uczelnią u części nauczycieli akademickich, szczególnie u osób wchodzących w skład minimum kadrowego powodują trudności w prawidłowej obsadzie zajęć dydaktycznych. Wątpliwości budzi realizowanie zajęć dydaktycznych z zakresu pedagogiki przez osoby z dorobkiem naukowym i doświadczeniem zawodowym z socjologii. Przykłady zajęć, w przypadku których stwierdzono rozbieżność pomiędzy dorobkiem nauczyciela akademickiego, a realizowanymi efektami kształcenia w modułach kształcenia to: "Podstawy kryminologii i wiktymologii", "Nowoczesne metody pracy z wychowankiem", "Metody i techniki badań pedagogicznych". Na przedmiocie realizującym efekty kształcenia w dyscyplinie filozofia ("Ma podstawową wiedzę dotyczącą klasycznych, nowożytnych i współczesnych stanowisk filozoficznych - efekt K_W01:K_W09) niezbędny jest dorobek w dyscyplinie filozofia. Dla przedmiotu „Metody badań pedagogicznych” kluczowa kompetencja potwierdzona dorobkiem związana jest z efektem "Posiada podstawową wiedzę o projektowaniu i prowadzeniu badań w naukach pedagogicznych". Natomiast dla realizacji przedmiotu „Seminarium dyplomowe” (efekty „Posiada podstawową, uporządkowaną wiedzę o miejscu pedagogiki w systemie nauk społecznych" czy „Posiada wiedzę o najważniejszych nurtach i systemach pedagogicznych, zna teorie, koncepcje, poglądy i ewolucje na temat podstawowych koncepcji pedagogicznych) niezbędny jest dorobek z zakresu pedagogiki. Problem niewłaściwej obsady zajęć dydaktycznych częściowo potwierdziły hospitacje zajęć dydaktycznych.

W przypadku tych zajęć dorobek naukowy nauczycieli oraz ich doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią są niezgodne z realizowanymi przez nich efektami kształcenia w dyscyplinie pedagogika. Poza wskazanymi w załączniku 6 zajęciami, do których są istotne wątpliwości co do kwalifikacji i dorobku nauczycieli, obsada pozostałych zajęć nie budzi zastrzeżeń. Wynika to także z faktu, iż ponad połowa kadry dydaktycznej posiada aktualne i znaczące doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią. Dzięki stałej współpracy z lokalnymi i subregionalnymi instytucjami i placówkami oświatowymi stworzone są adekwatne do potrzeb realizacji procesu dydaktycznego o charakterze praktycznym możliwości pozyskiwania tzw. dydaktyków-praktyków.

4.3.

W związku z problemami strukturalnymi minimum kadrowego ocena polityki kadrowej Uczelni jest zróżnicowana. Z jednej strony należy podkreślić prawidłowość procedur oceny pracowniczej typowej dla publicznej uczelni akademickiej. Pracownicy podlegają kompleksowej i wieloaspektowej ocenie okresowej, a głównymi elementami oceny pozostają: dorobek naukowy

pracownika, zawodowa aktywność zewnętrzna, dydaktyka, ścieżka rozwoju naukowego zgodnego z Ustawą. W dokumentacji znajdują się arkusze hospitacyjne zajęć pracowników, oceny zajęć dokonywane przez studentów (system BAZUS), ankiety pracownicze z dorobkiem naukowym i praktycznym. Elementem końcowym oceny pracowniczej są wnioski o premie i nagrody, które systemowo są udzielane na Wydziale.

Pomimo kompleksowego systemu oceny zastanawiające są problemy z prawidłową obsadą zajęć dydaktycznych. W tym kontekście politykę kadrową Uczelni należy ocenić jako nie w pełni zadowalającą. Władze Wydziału tłumaczą ten problem jako następstwo wygaszenia kierunku *socjologia* i przejściem część wartościowej kadry do minimum kadrowego kierunku *pedagogika*. Jednak należy zwrócić uwagę, że skala tego przejścia zaburzyła strukturę kadrową ocenianego kierunku. Brak elementów polityki kadrowej, które by zmotywowały pracowników z dyscypliny socjologia do większego zaangażowania w badania w powiązaniu z dyscypliną pedagogika i realizowanymi w jej obrębie efektami kształcenia. W przypadku niewłaściwej obsady zajęć dydaktycznych pojawia się również pytanie o skuteczność oceny dydaktycznej pracowników, w tym oceny hospitowanych zajęć.

Na spotkaniu z kadrami nauczyciele oceniali politykę kadrową jako właściwą. Zwracali szczególnie uwagę na finansowanie procedur awansowych, wyjazdów konferencyjnych i publikacji.

Studenci ocenianego kierunku studiów mają zapewnioną możliwość oceny zajęć dydaktycznych w ramach przeprowadzanego co semestr badania ankietowego. Badanie przeprowadzane jest w formie ankiety elektronicznej za pośrednictwem systemu Wirtualna Uczelnia. Ocena dokonywana jest przez studentów cyklicznie i dotyczy każdego nauczyciela akademickiego, z którym student odbywał zajęcia w danym semestrze. Studenci wypełniają ankietę po sesji egzaminacyjnej, co umożliwi zebranie opinii dotyczących każdego z etapów kształcenia, w tym również etapu weryfikacji uzyskania zakładanych efektów kształcenia. Ocena studencka jest wykorzystywana jako element okresowej oceny nauczycieli akademickich. Pomimo tego, że Uczelnia nie prowadzi systematycznych działań mających na celu zachęcenie studentów do wypełniania ankiet, ani nie publikuje podsumowania z przeprowadzonego badania, studenci widzą efekty zgłoszonych przez nich uwag np. poprzez dokonanie przez Uczelnię zmiany prowadzącego zajęcia z zakresu teoretycznych podstaw kształcenia. Studenci potwierdzili, że nie znają mechanizmów mających na celu zapewnienie anonimowości ankiet, wypełnianych przez elektroniczny system po zalogowaniu się. Rezultaty oceny są udostępniane samorządowi studenckiemu w czasie posiedzenia Senatu, na którym omawiane są wyniki uzyskane przez poszczególnych nauczycieli akademickich.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

1. Uczelnia spełnia wymogi formalne minimum kadrowego dla ocenianego kierunku. Silną stroną potencjału kadrowego jest jego liczebność (29 osób prowadzi zajęcia na wizytowanym kierunku), z czego aż 12 pracowników zatrudnionych jest na podstawowym miejscu pracy. Słabszą stroną minimum kadrowego jest jego nierównowaga strukturalna. W 15 osobowym minimum kadrowym 5 osób posiada wykształcenie i dorobek naukowo-praktyczny w dyscyplinie socjologia. Jest to nieproporcjonalne do zakresu efektów kształcenia z tej dyscypliny.
2. Znacząca liczba nauczycieli posiadająca dorobek naukowy i doświadczenie praktyczne w dyscyplinie socjologia sprawia, że trudno ustalić pensum dydaktyczne dla tych osób zgodnie z

ich dorobkiem. W konsekwencji osoby te prowadzą zajęcia dydaktyczne, do których nie posiadają kwalifikacji. Problem niewłaściwej obsady zajęć dydaktycznych częściowo potwierdziły hospitage zajęć dydaktycznych.

3. Silną stroną jednostki jest posiadanie rozbudowanego systemu oceniania pracowników przez Wydziałowy Zespół Oceniający. Jednak wobec problemów z obsadą zajęć dydaktycznych należy zastanowić się nad jego skutecznością w zakresie oceny ich jakości. Polityka kadrowa Uczelni jest o tyle skuteczna, że Jednostka nie ma problemów z zapewnieniem minimum kadrowego dla ocenianego kierunku. Należy jednak wskazać, że brak w niej elementów pro jakościowych, by ukierunkować rozwój kadry pod kątem zapotrzebowania wynikającego nie tylko z wymogów formalnych, ale i z realizowanych efektów kształcenia na poszczególnych modułach kształcenia.
4. Mocną stroną oceny zajęć dydaktycznych przez studentów jest przede wszystkim zapewnienie im możliwości oceny każdego etapu procesu kształcenia, w tym również etapu weryfikacji uzyskania zakładanych efektów kształcenia oraz kompleksowość i powszechność przeprowadzonego badania. Doskonalenia wymagają natomiast działania mające na celu promocję wśród studentów założeń oceny i sposobów wykorzystania wyników oraz zasad zapewniania anonimowości.

Dobre praktyki – brak.

Zalecenia

1. Zmienić strukturę minimum kadrowego zgodnie z realizowanymi efektami kształcenia.
2. Poprawić obsadę zajęć dydaktycznych uwzględniając dorobek naukowy i doświadczenie zawodowe nauczycieli akademickich (szczegóły w załączniku).
3. Zwiększyć nakłady na promocję wśród studentów świadomości, wiedzy i potrzeby oceny nauczycieli akademickich.

Kryterium 5. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 5

W spotkaniu z pracodawcami podczas wizytacji uczestniczyło ok. 20 osób, w zdecydowanej większości reprezentujących sektor publiczny oraz placówki oświatowe i opiekuńcze. Wśród głównych form współpracy z jednostką odpowiedzialną za oceniany kierunek należy wymienić realizację praktyk zawodowych, wizyty studyjne dla studentów, angażowanie praktyków do prowadzenia zajęć dydaktycznych, współorganizację konferencji naukowych i popularyzację nauki, organizowanie wolontariatu, szkolenia pozwalające na pozyskiwanie i podnoszenie formalnych kwalifikacji, których uzyskanie nie jest możliwe w oparciu o program studiów (np. kurs kierownika wycieczek, kurs wychowawcy kolonijnego). Wśród kluczowych instytucji, z którymi w ramach prowadzonego kierunku współpracuje Uczelnia należy wymienić Poradnię Psychologiczno- Pedagogiczną, Wojewódzki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Skierniewicach, Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii w Rawie Mazowieckiej, Dom dziecka w Strobowie, Zespół Szkół Integracyjnych w Skierniewicach i Szkołę Podstawowa im. Ks. J. Twardowskiego w Dębowej Górze. Warto zwrócić uwagę na potencjał współpracy z Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Skierniewicach, który z racji swoich zadań ma bardzo dobre rozeznanie w deficytach kompetencyjnych nauczycieli, dzięki czemu może przekazywać uwagi i sugestie dotyczące modyfikacji w programie studiów.

PWSZ w Skierniewicach dysponuje kilkunastoma formalnymi porozumieniami o współpracy z różnymi instytucjami czy organizacjami reprezentującymi głównie lokalne i subregionalne otoczenie społeczno-gospodarcze. Większość z nich to ramowe porozumienia i umowy dotyczące m.in.: współpracy w realizacji procesu kształcenia studentów, określaniu efektów kształcenia i programów studiów, organizacji praktyk i staży, wspólnych projektów, konferencji, szkoleń i warsztatów oraz realizacji zajęć dydaktycznych przez przedstawicieli interesariuszy zewnętrznych.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Należy podkreślić stałe i bezpośrednie, a także wieloletnie relacje z lokalnymi i subregionalnymi interesariuszami zewnętrznymi, które są mocną stroną PWSZ w Skierniewicach i w sposób naturalny pozwalają na skuteczne prowadzenie procesu dydaktycznego opartego na kierunkach o profilu praktycznym. Udział interesariuszy zewnętrznych w gremiach (np. Radzie Programowej) ma raczej symboliczny charakter, ale należy zauważyć, że stałe i często bezpośrednie relacje o charakterze mniej sformalizowanym pozwalają na skuteczną współpracę w ramach ocenianego kierunku. Rada Programowa działa od 2010 roku. Początkowo gremium to funkcjonowało bez udziału przedstawicieli interesariuszy zewnętrznych. Od 2016 roku w jej składzie jest m.in. jeden przedstawiciel interesariuszy zewnętrznych oraz 3 nauczycieli akademickich pracujących w jednostce odpowiedzialnej za oceniany kierunek będących jednocześnie praktykami. Gremium to spotyka się mniej więcej 1-2 razy w roku. Ważną funkcję opiniotwórczą w strukturze PWSZ pełni Konwent, w skład którego, zgodnie z obowiązującymi przepisami wchodzi także przedstawiciele interesariuszy zewnętrznych. Interesariusze zewnętrzni mają stworzone możliwości skutecznego udziału w procesie określania i weryfikacji efektów kształcenia i są angażowani zarówno w proces dydaktyczny, jak też rozwijanie oferty programowej kierunku i życie Uczelni.

Dobre praktyki – brak.

Zalecenia

1. Dostosować charakter relacji z interesariuszami zewnętrznymi do potrzeb programowych.

Kryterium 6. Umiejzarnarodowienie procesu kształcenia

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 6

Zgodnie ze specyfiką oraz misją kształcenia zorientowaną na rynek lokalny uczelnia ma ograniczony zakres umiejzarnarodowienia, oferuje studentom z zagranicy 14 przedmiotów w języku angielskim. Jednak w roku akademickim 2016/2017 na kierunku pedagogika studiowało jedynie 2 obcokrajowców.

Jako pozytywne należy postrzegać prowadzenie rozbudowanych lektoratów językowych, które chwalą studenci. Uczelnia umożliwia studentom odbywanie dodatkowego kursu językowego.

Mobilność pracowników i studentów należy ocenić jako umiarkowaną. Trzech pracowników wyjeżdżało w ramach międzynarodowej współpracy z innymi uczelniami oraz programu Erasmus plus i programu Baltic University. Wyjazdy i staże tych osób były intensywne (10 razy) i zróżnicowane, między innymi na: Litwę, do Hiszpanii, Włoch, Turcji, Anglii. Część pracowników realizuje staże naukowe w ośrodkach polskich. Wydział ma podpisane umowy z 18 szkołami w ramach współpracy partnerskiej (m.in.: z Wyższą Szkołą Biznesu w Łodzi, Akademią Humanistyczną w Pułtusku) oraz z 8 uczelniami w ramach programu Erasmus plus.

Wpływ współpracy międzynarodowej oraz mobilność nauczycieli na kierunku pedagogika powiązane są głównie z aktywnością konferencyjną pracowników. Na spotkaniu z kadrą nauczyciele zadeklarowali wykorzystywanie doświadczeń z tego współpracy w procesie dydaktycznym i koncepcyjnym na

wizytowanym kierunku. Nauczyciele wskazywali również na ograniczone zainteresowanie studentów wyjazdami zagranicznymi, co jest związane z specyfiką uczelni i jej zawodowym charakterem.

Studenci ocenianego kierunku nie realizują zajęć w językach obcych. Z tego powodu, studenci przyjeżdżający z zagranicy są kształceni w ramach indywidualnego toku studiów. Studenci pedagogiki nie biorą udziału w wykładach prowadzonych przez wykładowców z zagranicy. Uczelnia zapewnia możliwości kształcenia w zakresie języków obcych. Zdaniem studentów możliwość wyboru języka obcego oraz poziomu kształcenia spełnia ich oczekiwania. Ocenili oni ponadto, że kształcą się w zakresie słownictwa specjalistycznego.

Uczelnia jest obecnie zaangażowana w program wymian oraz praktyk Erasmus+, ale studenci stacjonarni niechętnie wyjeżdżają. W bieżącym roku akademickim, na wymianę wyjechał dopiero pierwszy student pedagogiki, a uczelnia gości obecnie analogicznych pierwszych dwóch studentów z zagranicy. PWSZ dysponuje większą liczbą miejsc na wymianę niż poziom zainteresowania wyjazdem - przyczyną tego stanu rzeczy są przede wszystkim zobowiązania rodzinne i zawodowe, brak wystarczających kompetencji językowych oraz wysokie koszty utrzymania się w krajach Zachodniej Europy. Wskazania studentów pokrywają się z wynikami badań koordynatora ds. studenckich wymian międzynarodowych. Uczelnia nie prowadzi projektów międzynarodowych z uczelniami partnerskimi, w których mogliby wziąć udział studenci. Uczelnia nie uczestniczy też w krajowej wymianie studenckiej.

Prowadzi się aktywną politykę informacyjną, która ma na celu zachęcenie studentów do wyjazdów zagranicznych. Aktualne informacje na temat wyjazdów są dostępne dla studentów na stronie internetowej. Ogłoszenia o naborze są publikowane oraz rozsyłane do studentów za pośrednictwem poczty elektronicznej. Koordynator ds. wymian międzynarodowych organizuje spotkania informacyjne, w czasie których studenci powracający z wymiany dzielą się swoimi doświadczeniami. Studenci ocenili kryteria rekrutacyjne jako przejrzyste i obiektywne. Koordynator zbiera również opinie o jakości kształcenia od studentów powracających z wymiany.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

1. Silną stroną Uczelni w procesie umiędzynarodowienia jest oferta kształcenia w języku angielskim dla studentów zagranicznych. Jednak ze względu na specyfikę i j charakter Uczelni , a także położenie geograficzne zainteresowanie tą ofertą studentów zagranicznych jest nikłe. Jako pozytywne należy ocenić starania Władz Wydziału w procesie umiędzynarodowienia. Podpisanie tak wielu umów partnerskich oraz włączenie się w program Baltic University stwarza możliwości współpracy międzynarodowej dla studentów i pracowników. Słabą stroną jest wykorzystywanie tych możliwości przez pracowników uczelni, szczególnie osób wchodzących w skład minimum kadrowego.
2. Na ocenianym kierunku studiów, nie są prowadzone zajęcia w języku obcym.
3. Studenci mają zapewnioną możliwość nauki języka obcego na odpowiednim poziomie, w tym słownictwa specjalistycznego.
4. Organizacja kształcenia nie utrudnia studentom wyjazdu na wymiany, a ograniczenia są ekonomicznej i rodzinno-zawodowej natury.
5. Uczelnia podejmuje adekwatne kroki mające na celu promocję wymian międzynarodowych.

Dobre praktyki:

1. Uczelnia oferuje miejsce w Domu Studenckim studentom zagranicznym.
2. Analiza uwarunkowań słabości wymiany międzynarodowej i mobilności akademickiej oraz studenckiej prowadzi do podejmowania działań doskonalących.

Zalecenia:

1. Wprowadzenie mechanizmów motywujących pracowników do większej aktywności międzynarodowej.
2. Wprowadzenie do programu kształcenia przedmiotów realizowanych w językach obcych celem podniesienia kompetencji językowych oraz wyzwolenie skłonności do wyjazdów zagranicznych studentów.

Kryterium 7. Infrastruktura wykorzystywana w procesie kształcenia

- 7.1. Infrastruktura dydaktyczna oraz wykorzystywana w praktycznym przygotowaniu zawodowym
- 7.2. Zasoby biblioteczne, informacyjne oraz edukacyjne
- 7.3. Rozwój i doskonalenie infrastruktury

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 7

7.1.

Baza i wyposażenie obiektu i pomieszczeń dydaktycznych oraz prowadzone zajęcia praktyczne poza siedzibą Uczelni należy uznać za spełniające wymogi kształcenia na kierunku pedagogika na profilu praktycznym. Stan infrastruktury zapewnia zdobywanie kompetencji w warunkach właściwych dla zakresu działalności zawodowej pedagoga. W obiekcie znajdują się pomieszczenia dydaktyczne przeznaczone dla wybranych rodzajów zajęć i rozwijania specyficznych umiejętności. Obiekt jest utrzymany w dobrym stanie technicznym i jest otwarty dla osób z niepełnosprawnością ruchową. Obiekt dydaktyczny jest objęty multimediami obsługującymi proces dydaktyczny, pracowników administracyjnych, w tym dziekanatu - poprzez Wirtualny Dziekanat, dziekanat stanowi część systemu BAZUS. Studenci korzystają z e-learningowej platformy Lerni oferującej naukę języków obcych. Uczelnia umożliwia kształcenie osobom niepełnosprawnym. Za wsparcie osób niepełnosprawnych i podejmowanie działań na ich rzecz odpowiada Pełnomocnik Rektora ds. osób niepełnosprawnych. Stosowne formy wsparcia znajdują miejsce w Regulaminie Studiów. Ponadto pełna integracja wszystkich grup studentów znajduje swe odzwierciedlenie w warunkach zakwaterowania i rozwiązań komunikacyjnych na kampusie. Osoby z dysfunkcją wzroku lub słuchu, o obniżonej sprawności w zakresie manualnym mają możliwość wypożyczenia laptopów z oprogramowaniem Supernova, lub elektronicznych oraz dyktafonów. Generalnie formy wsparcia obejmowały aspekty: wsparcia materialnego, wyjazdy szkoleniowe, użyczenie sprzętu, organizację Dni Studenta Niepełnosprawnego, spotkań i warsztatów. Zajęcia dydaktyczne na kierunku pedagogika realizowane są w głównej mierze w budynku nr 10. Wykłady prowadzone są, w zależności od ilości studentów, w auli lub salach ćwiczeniowych. W ramach sal pozostających do dyspozycji kierunku, wydzielone zostały pracownie dydaktyczne pełniące funkcje pracowni pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej, pracowni metodyki przedmiotowej. Są one wyposażone w pomoce i środki dydaktyczne oraz materiały metodyczne, w elementy infrastruktury trwałej (tablice, podłogi, meble, płyty korkowe) oraz miękkiej (domina, karty monograficzne dla liczb/cyfr, bryły, wagi, miarki (instrumenty muzyczne, linijki, miarki krawieckie), figury geometryczne, naczynia z podziałką). Elementem infrastrukturalnym jest program multimedialny Eduterapeutica Postawa i Ruch SP.

W pracowniach zajęć praktycznych brakuje materiałów i pomocy dydaktycznych pozwalających studentom rozwijać umiejętności, są to np. pakiet metodyczne dla nauczycieli oferowane przez wydawnictwa, rozbudowane instrumentarium, brakuje materiałów potrzebnych do analizy i interpretacji związanej z warsztatem pracy nauczyciela, ZO PKA pozytywnie ocenia wytwory studentów przygotowujących prace etapowe, ale nie stwierdził dysponowania przez uczelnię własnymi materiałami, stanowiącymi podstawę

zajęć praktycznych.

W opinii studentów infrastruktura dydaktyczna przeznaczona dla ocenianego kierunku studiów prezentuje zadowalający poziom. Potwierdzili oni, że nie zdarzyła się sytuacja, w której w sali wykładowej byłaby zbyt mała liczba miejsc w stosunku do liczby zapisanych na zajęcia studentów. Sale wykładowe są wyposażone w sprzęt audiowizualny, który wykorzystywany jest do wyświetlania prezentacji. Studenci pozytywnie ocenili pracownie, w których ćwiczą praktyczne umiejętności. W ocenie studentów, infrastruktura dydaktyczna jaką dysponuje Uczelnia pozwala im na przygotowanie się w pełni do przyszłej pracy zawodowej. Studenci mają możliwość bezpłatnego korzystania z infrastruktury Uczelni również poza godzinami zajęć, co pozwala im na doskonalenie swoich umiejętności. Dodatkowo, studenci mają możliwość bezpłatnego korzystania z infrastruktury sportowej Uczelni, w tym również klubu fitness. Infrastruktura dydaktyczna jest w pełni dostosowana do potrzeb studentów niepełnosprawnych ruchowo.

7.2.

Biblioteka Uczelni dysponuje 60-cioma stanowiskami do pracy indywidualnej oraz 20-stoma z komputerowym dostępem do sieci internetowej. Biblioteka i Czytelnia są czynne w sposób dostosowany do potrzeb studentów stacjonarnych i niestacjonarnych, poza tym wprowadzono dłuższy dyżur do późnych godzin popołudniowych. Biblioteka gromadzi: książki, jednostki wydawnictw ciągłych, czasopisma specjalistyczne, zbiory specjalne. Zasoby biblioteczne to ponad 11,8 tys. pozycji. Zdaniem uczelni 20% księgozbioru stanowią książki dla kierunku pedagogika, niecałe 30% książki wspomagające studiowanie. Biblioteka prowadzi prenumeratę 77 czasopism specjalistycznych (18 zagranicznych), 5 dzienników. Czasopisma pedagogiczne: Kwartalnik Pedagogiczny, Problemy Opiekuńczo-Wychowawcze, Pedagogika Społeczna, Wychowanie na co dzień, New Educational Review. Uczelnia zapewnia dostęp do baz danych w ramach Wirtualnej Biblioteki Nauki, a poprzez to do baz: Elsevier, Wiley, Nature, Web of Science, Springer, Ebsco, Science, Scopus, Polskie Zasoby Wydawnicze i Bibliograficzne.

Studenci ocenianego kierunku mają zapewnioną możliwość korzystania z Biblioteki Uczelnianej. W ich opinii, Biblioteka jest odpowiednio zaopatrzona w wymaganą na ocenianym kierunku literaturę przedmiotu, a pozycje znajdujące się w zbiorze, prezentują aktualne treści. Studenci mają w niej możliwość uzyskania dostępu do czasopism naukowych, w tym również czasopism zagranicznych. Zaopatrzenie biblioteki, w ocenie studentów, zawsze odpowiada literaturze przedmiotu określonej w sylabusach. Ponadto, studenci mają zapewnioną możliwość korzystania z bogatych zbiorów lokalnej biblioteki pedagogicznej. W Uczelni funkcjonuje kompleksowy, elektroniczny system informatyczno-biblioteczny, który umożliwia wyszukiwanie potrzebnych pozycji. Studenci pozytywnie odnieśli się do pracy pracownika biblioteki, który chętnie świadczy im pomoc w wyszukiwaniu odpowiednich pozycji. Biblioteka jest dostosowana do potrzeb studentów z wadami wzroku i posiada sprzęt umożliwiający korzystanie im z jej zasobów.

7.3.

Podstawą działań doskonalących jest samoocena pracy Biblioteki oraz oceny wynikającej z ankiet ocenających. Ta forma (samo-)kontroli stanowi nie tylko źródło satysfakcji ale i inspiracji w dalszej pracy. Uczelnia systematycznie wzbogaca zasoby kierując się kryterium potrzeb studentów i nauczycieli akademickich. Środki finansowe na ten cel zostały zabezpieczone. Doskonalenie odbywa się w sferach gromadzenia i opracowania materiałów, udostępniania, współpracy z innymi bibliotekami, organizowania dostępu do zdalnych zasobów informacji, świadczenia usług informacyjnych dla różnych kategorii użytkowników, dostosowanie oferty do indywidualnych i grupowych preferencji użytkowników; promowania wiedzy oraz informacji o systemie biblioteczno-informacyjnym. Rozwój i doskonalenie infrastruktury – szczególnie bibliotecznej jest widoczne w przyroście zasobów bibliotecznych, w poszerzaniu zakresu pracy i jej jakości. Znajduje to potwierdzenie w wynikach ankiety ewaluacyjnej. W odniesieniu do pozostałych zasobów infrastrukturalnych należy stwierdzić, że uczelnia dysponuje bardzo

dobrymi warunkami infrastrukturalnymi zarówno wykorzystywanymi w procesie kształcenia, jak i dedykowanej kulturze czasu wolnego i zaspakajaniu potrzeb społeczno-socjalnych.

Uczelnia w sposób systematyczny sprawdza opinie kadry i studentów w przedmiocie infrastruktury dydaktycznej i naukowej w postaci ankiety oceny satysfakcji ze studiowania. Wyniki badań są podsumowywane w końcowym raporcie. Na ich podstawie Uczelnia rozpoczęła prace nad zapewnieniem studentom bufetu, wydzielono ponadto dodatkowe miejsce na parking dla studentów. Co więcej, władze Uczelni pozostają w stałym kontakcie z samorządem studenckim, którego przedstawiciele potwierdzili, że zdarzyły się przypadki zgłaszania przez nich potrzeb związanych z doposażeniem sal wykładowych.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Uczelnia zapewnia dobre warunki kształcenia praktycznego na kierunku pedagogika, są one w pełni wykorzystywane w nauczaniu, w tym w rozwijaniu specyficznych umiejętności -właściwych dla zakresu czynności zawodowych. Uczelnia dba o zapewnienie należytych warunków infrastrukturalnych w miejscu realizacji praktyki studenckiej, w rozwijaniu kultury fizycznej oraz warunków mieszkaniowych. Zasoby biblioteczne, informacyjne i edukacyjne zaspakajają potrzeby kształcenia. Osiągnięty stan rozwoju dowodzi stałej troski, ponoszonych nakładów finansowych oraz permanentnego nadzoru w ramach WSZJK.

Studenci pozytywnie oceniają infrastrukturę dydaktyczną Uczelni, z której mogą korzystać również poza zajęciami, zapewnia się im kompleksowe kształcenie praktyczne. Jakość i ilość zasobów bibliotecznych pozwalają na przygotowanie pracy dyplomowej właściwie bez konieczności korzystania z zasobów innych bibliotek.

Dobre praktyki

1. Systemowe podejście do pozyskiwania i gromadzenia opinii studentów w przedmiocie infrastruktury i zasobów bibliotecznych.
2. Nieodpłatne udostępnienie studentom infrastruktury sportowej, w tym również Klubu Fitness.

Zalecenia

1. Doposażenie pracowni zajęć praktycznych o materiały i pomoce dydaktyczne dla studentów.

Kryterium 8. Opieka nad studentami oraz wsparcie w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia

8.1. Skuteczność systemu opieki i wspierania oraz motywowania studentów do osiągnięcia efektów kształcenia

8.2. Rozwój i doskonalenie systemu wspierania oraz motywowania studentów

Analiza stanu faktycznego i ocena spełnienia kryterium 8

8.1.

Oceniając kryterium dotyczące opieki na studentami oraz wsparcia w procesie uczenia się i osiągnięcia efektów kształcenia, warto zwrócić uwagę, że spośród studentów licznie zgromadzonych na spotkaniu z ZO PKA, każdy z nich, w odpowiedzi na pytanie potwierdził, że chciałby kontynuować studia drugiego stopnia na PWSZ w Skierniewicach, gdyby takie były prowadzone. Świadczy to o zadowoleniu z jakości kształcenia oraz o właściwym podejściu Uczelni do potrzeb w zakresie procesu kształcenia.

Studenci podkreślili dostępność nauczycieli akademickich, nie tylko w czasie zajęć ale również konsultacji. Godziny konsultacji nie kolidują z planem zajęć obowiązkowych, a w czasie sesji nauczyciele akademicy odbywają dodatkowe dyżury. Studenci regularnie korzystają z możliwości kontaktu z nauczycielami za

pośrednictwem poczty elektronicznej, podkreślając przy tym sprawną komunikację i możliwość uzyskania szybkiej odpowiedzi zwrotnej.

Na ocenianym kierunku studiów, głównym mechanizmem motywującym studentów do osiągnięcia lepszych wyników w nauce jest stypendium rektora. Stypendium to jest przyznawane na podstawie średniej ocen oraz osiągnięć naukowych, sportowych lub artystycznych. Studenci pozytywnie ocenili katalog uznawanych osiągnięć oraz sposób ich przeliczania na punkty. Przyjęte kryteria mają ich zdaniem charakter obiektywny i w sposób prawidłowy wartościują istotę danych osiągnięć. Poza tym, studenci nie wskazali na inne mechanizmy motywacyjne. W Uczelni dopiero kształtuje się systemowe podejście do studentów ambitnych i wyróżniających się w celu zwiększenia ich zaangażowania i nagrodzenia ich pracy.

Studenci mają możliwość zgłaszania pisemnych wniosków we wszelkich sprawach związanych z tokiem, studiów. Zawsze otrzymują odpowiedź, albo w formie pisemnej, albo w rozmowie telefonicznej z pracownikami sekretariatu. Mają zapewnioną możliwość wszczęcia trybu odwoławczego. W przypadku powstania problemu dotyczącego większej grupy studentów, głos zabierają starości albo przedstawiciele samorządu studenckiego. W ich opinii postulaty studentów spotykają się z życzliwym przyjęciem przez władze Uczelni, a jeśli są odpowiednio uargumentowane, następuje wprowadzanie ich w życie. Studenci nie potrafili przywołać sytuacji konfliktowej na Uczelni. Ich zdaniem gdyby do takiej sytuacji doszło, na pewno podjęto by rozmowy pomiędzy władzami dziekańskimi a samorządem studenckim.

Uczelnia wspiera działalność samorządu studenckiego zarówno organizacyjnie jak i finansowo. Głównym zadaniem samorządu studenckiego jest reprezentacja stanowiska studentów w zakresie wszystkich aspektów kształcenia. Przedstawiciele samorządu studenckiego zasiadają w ciałach kolegialnych Uczelni, w tym w Senacie, Zespole ds. Jakości Kształcenia i Radzie Programowej. Zawsze, z odpowiednim wyprzedzeniem otrzymują zaproszenia na posiedzenia, wraz z kompletem dokumentów. W czasie posiedzeń są zachęceni do prezentowania stanowiska studentów. Samorząd studencki jest organizatorem licznych projektów kulturalnych, integracyjnych i sportowych, które są finansowane przez Uczelnię. Ponadto przedstawiciele samorządu studenckiego, wskazali, że nie mają problemów formalnych z uzyskaniem dofinansowania i z jego późniejszym rozliczeniem. Samorząd studencki posiada własną, w pełni wyposażoną, siedzibę. Przedstawiciele samorządu studenckiego mają zapewnione środki na udział w konferencjach i szkoleniach organizowanych przez Parlament Studentów RP.

Uczelnia na równi wspiera działalność kół naukowych, na kierunku działają dwa koła naukowe. Pierwsze – Pedagogiczne Koło Naukowe posiada już bogatą historię działalności, natomiast drugie – Koło Naukowe Studencka Dziesiątka rozpoczęło swoją działalność w lutym 2017 r. Każde z ww. kół posiada opiekuna naukowego, który udziela wsparcia jego członkom zarówno na polu merytorycznym jak i organizacyjnym. Przedstawiciele kół naukowych ocenili wsparcie finansowe Uczelni, jako adekwatne do ich potrzeb. Mają oni zapewnioną możliwość wyjazdów na konferencje naukowe oraz organizację wizyt studyjnych. Działalność studenckich kół naukowych na ocenianym kierunku studiów skupia się przede wszystkim na działalności organizacyjnej, mającej na celu zwiększenie kompetencji zawodowych ich członków. Natomiast działalność *stricte* naukowa nie jest prowadzona. Z zapewnień władz Uczelni wynika, że będą one podejmowały działania mające na celu dalsze motywowanie studentów do takiej działalności.

Studenci niepełnosprawni mają zapewnioną regulaminową możliwość indywidualizacji toku studiów, w celu dostosowania go do ich potrzeb. Wsparcie organizacyjne zapewnia Pełnomocnik Rektora ds. osób niepełnosprawnych. Zazwyczaj, pośredniczy on w kontakcie pomiędzy studentem niepełnosprawnym i nauczycielem akademickim np. w celu uzgodnienia sposobu prowadzenia zajęć oraz dostosowania formy egzaminu. Studenci mają możliwość korzystania ze wsparcia i specjalistycznego sprzętu, umożliwiającego im pełny udział w procesie kształcenia, podczas zajęć i egzaminów. Pełnomocnik, raz w roku akademickim, organizuje dni osób niepełnosprawnych oraz obóz dla osób niepełnosprawnych. Z rozmowy z Pełnomocnikiem wynika, że do tej pory żaden student nie wnioskował o wyznaczenie asystenta lub tłumacza języka migowego. Jego zdaniem, w razie takiej potrzeby, Uczelnia nie miałaby problemu z odpowiednią reakcją.

W czasie spotkania z ZO PKA, studenci bardzo pozytywnie odnieśli się do pracy jednostek administracyjnych Uczelni, w tym głównie sekretariatu ds. studenckich. Podkreślili, że dzięki sprawności w działaniu, mają możliwość szybkiego załatwienia swoich spraw bez konieczności długiego oczekiwania w kolejce. Ponadto potwierdzili, że mają bezpośredni dostęp do Dziekana również poza wyznaczonymi godzinami przyjęć. Wyrazili swoją pozytywną ocenę dla pracy Dziekana.

W Uczelni funkcjonuje Biuro Karier, którego jednym z zadań jest wsparcie studentów w procesie wchodzenia na rynek pracy. Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA potwierdzili, że bardzo często spotykają się z aktywnością Biura. Organizuje ono dla nich szereg bezpłatnych szkoleń z zakresu nabywania umiejętności miękkich oraz prowadzi poradnictwo zawodowe w pełnym zakresie. Ponadto, organizowane są wykłady gościnne z uznanymi naukowcami oraz szkolenia przygotowujące do sprawnego poruszania się na rynku pracy. Studenci bardzo cenią sobie poziom tych zajęć. Wskazują też na to, że ich charakter jest stale z nimi konsultowany, a sugestie są uwzględniane, generalnie odczuwają zinstytucjonalizowane wsparcie ze strony Uczelni we wchodzeniu na rynek pracy.

Działalność Biura Karier jest bez wątpienia mocną stroną PWSZ w Skierniewicach. Decyduje o tym m.in. bardzo szeroka i kompleksowa oferta, z której aktywnie korzystają studenci (obejmuje ona m.in. organizację praktyk zawodowych, warsztaty i szkolenia, doradztwo zawodowe, pośrednictwo pracy i staży, spotkania z pracodawcami na terenie uczelni itp.). Biuro Karier dysponuje ofertą dedykowaną studentom ocenianego kierunku, która opiera się m.in. na współorganizacji szkoleń pozwalających na uzyskanie formalnych kwalifikacji, możliwość udziału w projektach współfinansowanych z funduszy UE. Na potrzeby dedykowanej oferty BK diagnozuje potrzeby i oczekiwania studentów poszczególnych kierunków.

Biuro Karier jest odpowiedzialne za monitorowanie losów zawodowych absolwentów, a zadanie to jest realizowane niezależnie od badań Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Pierwszy pomiar (opinie uzyskiwane bezpośrednio po ukończeniu studiów) opiera się na technice ankiety papierowej, co pozwala na wysoką responsywność. Analizy i raporty z badań losów absolwentów są opracowywane dla poszczególnych kierunków studiów, oprócz wyników badań zawierają ogólne wnioski i rekomendacje, które warto poddać dalszemu uszczegółowieniu.

8.2.

Studenci mają zapewniony dostęp do informacji o formach opieki i wsparcia, głównie za pośrednictwem strony internetowej oraz profilu Uczelni na portalu Facebook. Udostępniane informacje odpowiadają ich potrzebom i są na bieżąco aktualizowane. Przepływ informacji pomiędzy Uczelnią a studentami następuje również w sposób mniej formalny tj. za pośrednictwem starostów grup zajęciowych oraz samorządu studenckiego. Docenić w tym miejscu należy przede wszystkim działalność samorządu studenckiego, który informuje studentów o możliwościach uzyskania wsparcia dydaktycznego oraz materialnego. Uczelnia jak dotąd przeprowadziła ze studentami badania fokusowe, mające na celu ocenę ich potrzeb w zakresie funkcjonalności strony internetowej oraz rodzaju informacji potrzebnych studentom w toku studiów.

Studenci mogą ocenić wsparcie dydaktyczne udzielane im przez nauczycieli akademickich w ankiecie oceny zajęć dydaktycznych przeprowadzanej co semestr za pośrednictwem systemu Wirtualna Uczelnia. Uczelnia prowadzi dodatkowe badanie opinii studentów o ich satysfakcji ze studiowania. Uczelnia prowadzi wśród studentów badanie opinii o działalności jednostek administracyjnych, a w tym również jakości kadry wspierającej proces kształcenia. Stosowane narzędzie pozwala na zdiagnozowanie mocnych i słabych stron obsługi administracyjnej Uczelni.

Podkreślić należy, że w ocenie ZO PKA w perspektywie prowadzonych badań, w ostatnich latach system wsparcia udzielanego studentom uległ znaczącej poprawie oraz rozwojowi.

Uzasadnienie, z uwzględnieniem mocnych i słabych stron

Uczelnia prezentuje rzetelne podejście zapewniania studentom wsparcia w procesie uczenia się, a udzielane

opieka i wsparcie są zindywidualizowane w stosunku do potrzeb poszczególnych grup studentów. Na uwagę i pozytywną ocenę zasługuje dostępność nauczycieli akademickich i ich pomoc w uczeniu się i uzyskiwaniu zakładanych efektów kształcenia. Uczelnia wspiera studencki ruch naukowy, w ramach którego studenci mogą zdobywać cenne umiejętności praktyczne. Uczelnia zapewnia kompleksowe i skuteczne mechanizmy wsparcia studentów we wchodzeniu na rynek pracy. Na uwagę zasługuje aktywność Biura Karier. System rozpatrywania skarg i wniosków studentów należy ocenić jako przejrzysty i skuteczny. Samorząd studencki oraz koła naukowe otrzymują wsparcie adekwatne do swoich potrzeb i charakteru działalności.

Studenci mają zapewniony pełen dostęp do aktualnych informacji o formach i rodzajach wsparcia. Uczelnia ustala potrzeby studentów w tym zakresie za pomocą badań fokusowych.

Działania podejmowane w celu doskonalenia systemu opieki oraz kadry wspierającej proces kształcenia są wszechstronne i wieloaspektowe. Głównym działaniem podejmowanym w celu uzyskania opinii studentów jest ocena poziomu satysfakcji ze studiowania. Badanie umożliwi poznanie opinii studentów na temat m. in. infrastruktury, jakości obsługi administracyjnej i działalności jednostek organizacyjnych Uczelni.

Szeroka i aktywna działalność Biura Karier, pozwalająca na wieloaspektowe wsparcie studentów w procesie wchodzenia na rynek pracy.

Dobre praktyki

1. Przeprowadzenie badań fokusowych mających na celu ustalenie potrzeb studentów w zakresie dostępu do informacji za pośrednictwem strony internetowej.
2. Badania losów absolwentów i prowadzenie analiz dla poszczególnych kierunków, aktywny udział w projektach unijnych.

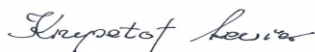
Zalecenia

1. Ogólne wnioski i rekomendacje zawarte w raportach z badań losów absolwentów warto poddać dalszemu uszczegółowieniu. Ankiety wykorzystywane w procesie badawczym mają wystandaryzowany charakter, co częściowo ogranicza możliwość skutecznej weryfikacji kierunkowych efektów kształcenia, dlatego sugeruje się wprowadzenie dodatkowego bloku pytań dostosowanego do poszczególnych kierunków.

Ocena dostosowania się jednostki do zaleceń z ostatniej oceny PKA, w odniesieniu do wyników bieżącej oceny

PKA po raz pierwszy oceniała jakość kształcenia na tym kierunku.

Na podstawie raportów cząstkowych sporządził

dr hab. Krzysztof Szewior

Wrocław, w dniu 30 czerwca 2017 r.